

inko

**informatiegevende en
kontaktleggende periodiek
van de fraters van utrecht**

36^e jaargang

nummer 3

augustus 2013

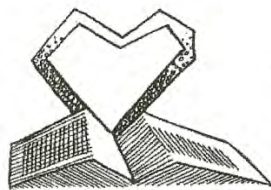
VAN DE REDACTIETAFEL

Bij een bezoek aan Nederland heeft het Algemeen Bestuur onlangs een gesprek gehad – op hun verzoek – met alle commissies, werkgroepen en redacties. In het gesprek met onze redactie kwam de vraag naar voren hoe wij naar de toekomst van INKO kijken. Wij hebben als redactie geantwoord dat wij optimistisch zijn en hopen en proberen nog enkele jaargangen vol te maken..... Dat dit geen loze woorden zijn, blijkt wel uit dit derde nummer van deze jaargang, dat méér pagina's telt dan gewoonlijk. Om kopij zitten wij nog niet verlegen. Maar belangrijker is, dat we steeds vaker een positieve reactie krijgen als we Indonesische medebroeders of communititeiten om een bijdrage vragen. Heel positief wordt erop gereageerd. In dit nummer wordt deze wens ook gehonoreerd. Soms zelfs op eigen initiatief, zoals de brief van frater Clemens over het nieuwe gebouw voor zijn museum. Het herdenken van 85 jaar fraters in Indonesië, zelfgeschreven verhalen over hun kloosterjubilea zijn de moeite van het lezen waard.

Petra heeft een druk jaar met al die jubilarissen, maar ze weet er voor iedere jubilaris een heel persoonlijk verhaal van te maken. Alle lof! De overweging van Alfons Kroese over een artikel uit de Constituties is, zoals altijd weer, heel goed te noemen en het vers van Theobaldus is passend voor de mooie zomerse dagen die we gehad hebben en hopelijk nog enkele zullen krijgen. De pen gehanteerd door een jongedame levert een leuke bijdrage op, gecombineerd met een loopverslag van het Pieterpad en een visie op de “Vaart” in Boxmeer, maakt er een fraai en interessant geheel van.

Tot onze vreugde heeft de redactie versterking gekregen in de persoon van frater Paul Steverink. Volgende keer zal hij zich aan u voorstellen!.

Veel leesgenoegen!

**Overweging
bij de
Constituties**

BIDDEN IS SCHUILEN BIJ GOD!

art. 62

Het levend houden van onze verbondenheid met Jezus en de Vader, vraagt ook persoonlijke bezinning en gebed. In ons dagelijks leven moeten wij daar ruim aandacht en tijd aan besteden. Daarbij zal eenieder de vormen en middelen kiezen, die voor hem het meest vruchtbaar zijn.

Het komt vooral aan op een geest van gebed, die past bij ons apostolisch leven; een geest van gebed die er op gericht is om in elke activiteit, in elke ontmoeting, in heel het leven God te vinden, met Hem te zijn en Hem te dienen. Leer en leven van Jezus nodigen ons daartoe uit,

In de twintigste eeuw is God verdwenen uit het leven van de westerse mens. Veel mensen hebben het godsgeloof opgelucht vaarwel gezegd, anderen hebben het ingeruild voor een agnostische levenshouding of een individuele religieuze beleving. Ook mensen die zich nog wel gelovig noemen, hebben vaak de ervaring dat God afwezig is. God raakt steeds verder op de achtergrond. Het kan een hele worsteling zijn in deze cultuur God opnieuw ter sprake te brengen als een relevante factor voor ons leven.

Het is een vergissing te denken dat de agnost ook niet zou huizen onder het jasje van de kerkganger, onder het habijt van een religieus, die van maandag tot zaterdag leeft in een cultuur waarin de suggestie van het immanente wereldbeeld zo sterk aanwezig is.

Het behoort mee tot onze opdracht, daarvoor hebben wij ons vrijgemaakt, te proberen het “immanente wereldbeeld open te breken”. Het doorgeschoten rationalisme van de moderniteit heeft

niet alle antwoorden op het leven. Religieuzen zouden hierop de taak hebben te blijven wijzen.

“Gebed is voor de ziel, wat voedsel is voor het lichaam”, een gezegde dat niet zo maar loze praat is. Over bidden hebben vele schrijvers en retraite-paters zich jarenlang uitgebreid uitgelaten.

Bidden is wat anders dan praten. Als we praten delen we gedachten met elkaar, als we bidden hopen we deel te krijgen aan iets. Nabij te zijn aan Iemand, of beter te durven aanvaarden dat Iemand mij nabij is.

“Ik kan niet bidden” is een klacht, die nogal eens wordt uitgesproken. Bidden is vaak ook niet zo makkelijk. Het is stil worden, ruimte maken om vreugde of verdriet te verwerken. Proberen stil te zijn in diepe rust of verwarrende onrust, in liefde, dank of angst, rouw of geboorte of alles wat het leven op je weg brengt. Vertrouwvol weten, dat je gebed misschien heel anders zal uitpakken dan jij gepland had. Dan toch de aanvaarding dat het rust geeft, overgave als je er echt voor open wilt staan en je over wilt geven in dat vertrouwen.

Bidden is even stoppen met het werk, met de haast van elke dag. Ruimte maken in jezelf, stilte.... Al zit je in de bus of loop je op straat. Ruimte en stilte om jezelf te vinden en je af te vragen: Hoe gaat het? Waar ben ik mee bezig? Waar gaat het om? Afstand nemen. Je niet laten bedelven onder alle beelden, indrukken en kreten die je aandacht vragen. Ook niet door alle zorgen van de wereld, al het slechte nieuws. Andere woorden, andere beelden kans geven, die in ons leven als bemoediging

Je hoeft niet in een kerk of kapel te zijn of op je knieën zitten om te bidden. Wandelend in de natuur, zittend aan de zee, liggend in het gras en kijkend naar de lucht, ellendig van verdriet of jubelend van blijdschap, alleen of met velen, ziek of ineen gedoken in een hoekje, altijd en overal mag je bidden. Zingen of schreeuwen, zelfs vloeken kan bidden zijn. Gebed groeit geleidelijk. We hoeven maar in ons zelf af te dalen en onze geest naar God te verheffen.

De evangelist Johannes beschrijft ons Jezus ‘Laatste Avondmaal’ als een moment van grote vertrouwelijkheid met zijn vrienden,

degenen die zijn leven, zijn zorgen, zijn verwachtingen hebben gedeeld. Hij spreekt van liefde, van toewijding. Hij bidt met hen en voor hen. Hij bidt ook voor ons, die op hun woord in Hem zullen geloven.

God is een kracht in onszelf, ik denk dat het de H. Geest is. God is altijd groter dan ik mij kan voorstellen. Daarom is het belangrijk dat wij tot Christus bidden, tot een persoon die ons leven deelde. Als we zeggen dat God liefde is, moet hij wel een persoon zijn tot wie ik me kan richten. God drukt zich geheel uit in het menselijk leven van Jezus. Dat betekent dat hij een persoon is. Jezus was geen superman, maar een mens.

Twijfel is een onderdeel van onze zoektocht naar God. Ik twijfel niet zozeer aan het bestaan van God, maar ik twijfel omdat er zoveel ellende in de wereld is, bijvoorbeeld de honger, waarop we geen antwoord hebben. Maar dan kun je bidden om kracht en moed de situaties te verbeteren. Dan kan het geloof een radicale kracht worden. Het centrale gebod van het evangelie is het liefdegebod, daar hoeft je niet aan te twijfelen. Maar dat is niet eenvoudig in praktijk te brengen.

“Nooit zal Ik je afvallen”. “Nooit zal ik je in de steek laten” (Hebr.13,5). Deze bemoedigende woorden sprak de Heer tot Mozes die soms de wanhoop nabij was vanwege de weerbarstigheid van het Hebreeuwse volk dat hij naar het beloofde land moest leiden. Mozes zelf heeft het beloofde land nooit bereikt, zijn volk wel dankzij zijn visie en uithouding. “Als zag hij de Onzienlijke” zegt de Hebreeënbrief van Mozes. Woorden die ook ons kunnen bemoedigen bij ons leven en onze inzet.

“Het zijn bange tijden, mijn God” schrijft Etty Hillesum in 1942 in haar befaamde gebed wanneer zij schrijft over vluchtelingen en ze bidt: “Mij zullen ze niet in hun klauwen krijgen. Ze vergeten, dat men in niemands klauwen is, als men in jouw (Gods) armen is”. Bidden is schuilen bij God!

□

*Voorhout, 29 mei 2013
Drs.Alfons Kroese o.c.d.*

Frater Leo Heggelman viert:

ZIJN 95^e VERJAARDAG EN 75-JARIG KLOOSTERJUBILEUM !

Op de kalender van 2013 staan voor frater Leo Heggelman twee gedenkwaardige dagen genoteerd. Op 15 juni werd hij 95 jaar en op 22 augustus is zijn 75-jarig kloosterjubiläum.

We kunnen het bereiken van deze respectabele leeftijd en 75 kloosterjaren van frater Heggelman met recht een dubbel jubileum noemen. Medebroeders, familie en vrienden willen deze bijzondere dagen dan ook niet zonder meer voorbij laten gaan. En hoe denkt hij daar zelf over? Om antwoord op die vraag te krijgen, maken we een afspraak met de jubilaris. Dat is tevens een goede gelegenheid om van hem te horen hoe hij terugkijkt op zoveel actieve fraterjaren, en ook hoe zijn dagritme er nu uitziet.

Bomen, planten en vogels

Op het afgesproken tijdstip treffen we frater Heggelman in zijn gezellige kamer met een vensterbank vol bloeiende planten en daartussen brandende lichtjes. Vanuit zijn kamer heeft hij een mooi uitzicht op het park van Fraterhuis Sint-Jozef en dat uitzicht wordt verlevendigd door twee vogelhuisjes bij het raam waar verschillende vogels heen en weer fladderen om het gestrooide voer te pakken. “Ja, dit zijn de dingen die ik graag om me heen heb”, vertelt frater Heggelman. “Ik houd van de natuur, van bomen en van vogels. Daarom heb ik veel planten in mijn kamer en ik vind het ook fijn om één of meer kaarsjes te branden. De lichtjes die nu branden zijn eigenlijk van Kerstmis. Zo’n trapvorm met kleine lichtjes zie je dan veel in de huizen, maar ik berg ze na de kerstperiode niet op. Bij mij branden ze het hele jaar door. Ik vind het leuk en ze geven mooi warm licht.”

Misdienaar

Het uitzicht op het groen, de vogels en de vele planten in zijn kamer zijn meteen aanleiding voor de jubilaris om even terug te gaan naar zijn jeugd, “want”, zo vertelt hij “ik ben dan wel geboren in hartje Rotterdam maar vanaf mijn vroege jeugd ben ik al bezig met de natuur en alles wat daar groeit en bloeit. Ik kom uit een groot katholiek gezin, ik ben de zesde spruit van twaalf kinderen en ik was nog geen tien jaar toen ik – samen met mijn oudere broer – misdienaar mocht zijn. Dat vond ik heel heerlijk. Dicht bij het altaargeheim en het tabernakel heb ik echt het contact met Christus gevoeld. Dat is nooit weggegaan.”

“Ik was veertien jaar toen ik naar de Fraters van Utrecht ben gegaan. Eigenlijk wilde ik tuinman of bakker worden, maar dat is anders gelopen, want ik ging naar de kweekschool in Zeist en zo is het gekomen dat ik onderwijzer ben geworden. Ik heb bij elkaar zo’n 37 jaren voor de klas gestaan in Arnhem, Didam en Emmen.”

Mooiste tijd in Emmen

Als frater Heggelman vertelt over de tijd dat hij onderwijzer was, vliegen decennia voorbij. Relativerend zegt hij: “Ach, alles wat ik vertel over mijn werk en zo, is toch wel bekend. Het is nog maar vijf jaar geleden dat in Inko en ook in Onder Ons over mij is geschreven. Ik heb dus niet veel nieuws te vertellen, want op deze leeftijd leef je in het verleden.”

Terugkijkend op het verleden vraag ik frater Heggelman welke periode hem het meeste heeft gedaan en meteen is zijn antwoord: “Daar hoeft ik niet lang over na te denken want dat was de tijd in Emmen. Ik ben er acht jaar geweest. Frater Robert en ik hadden samen de opdracht om daar een nieuwe school te beginnen. Het was voor ons beiden helemaal nieuw en we moesten op alle gebied creatief zijn. We hadden te maken met bouwen en met financiën, en ook organisatorisch kwamen we veel dingen tegen waar we weinig of geen ervaring mee hadden. In korte tijd hebben we toen in Emmen een nieuwe BLO-school opgericht met de naam Paulusschool. Er kwamen kinderen uit de hele regio en soms had ik wel met die jonge kinderen te doen, want ze kwamen met de bus, moesten ver van huis naar school in een heel andere omgeving. Ik heb toen vaak gemerkt dat ik de kinderen op hun gemak kon stellen. Ik ben niet geduldig van natuur maar ik kon hen goed helpen en ik had ook goed contact met de ouders. Ja, het was een prachtige periode.”

“Eén van de dingen, die in mijn herinneringen gegrift zijn, is het contact dat ik had met de ouders van een zesjarig jongetje. Het jochie was getest voor onze school en zijn moeder kwam zeggen dat haar man het niet goed vond dat zijn zoon naar de Paulusschool zou gaan. Ik heb haar toen gevraagd of het goed was dat ik zondagmiddag bij hen thuis zou komen praten. Ja, zei ze, je kunt wel komen maar hij vindt het toch niet goed. Ik ben er zondagmiddag naar toe gegaan, heb met beide ouders gepraat en toen ik wegging, gaf de vader mij een hand en zei: het is goed, hij komt!

Wat ik dus zo mooi vond, is dat die vader begreep dat zijn kind op onze school goed terecht kwam. Hij had vertrouwen gekregen. Zulke dingen onthoud je en dat blijft je bij.”

Jarig.... en een verrassing voor medebroeders

Op 15 juni werd frater Heggelman 95 jaar! Feest in Fraterhuis Sint-Jozef. Natuurlijk was deze dag de koffie aangekleed met een gebakje en kwamen zo veel mogelijk medebroeders de jarige feliciteren. Tijdens deze gezellige ochtend wachtte er voor de medebroeders een bijzondere verrassing. Voor ieder was er namelijk een envelop met daarin twee boekjes. Deze boekjes bevatten afbeeldingen van de bekende Bellarminus-Bijbelplaten die vroeger op de meeste katholieke scholen aan de wand hingen. De bijbelplaten zijn kunstwerken op zich. Op elke pagina in het boekje staat een afbeelding van een bijbelplaat met daarbij een toelichting die is geschreven door de heer Jos Verheul. De heer Verheul is een aangetrouwde neef van frater Heggelman. Hij heeft alle Bellarminus-platen verzameld en deze aangevuld met platen van de Handelingen der Apostelen. In totaal zijn dat 60 platen en ze zijn opgenomen in twee boekjes, één van het van het Oude Testament en één van het Nieuwe Testament. Jos Verheul zorgde voor een uitgave in kleur van de twee boekjes. Het is een unieke uitgave ter gelegenheid van het 75-jarig kloosterfeest en de 95e verjaardag van frater Heggelman.

Voor de medebroeders was het ontvangen van de boekjes een bijzondere verrassing, waar iedereen erg dankbaar voor was.

Geen grootse viering van kloosterjubileum

De uitgave van de boekjes met Bellarminus-platen was oorspronkelijk bedoeld als verrassing voor de gasten die in augustus het kloosterjubileum en de 95^e verjaardag van frater Heggelman zouden meevieren. “Maar ik heb besloten dat er geen grootse viering zal zijn”, vertelt frater Heggelman. “De reden daarvan is dat de ordes en congregaties, maar ook de religieuzen zelf, min of meer in rouw zijn vanwege de seksuele wantoestanden

die er voorheen zijn gebeurd. Ik vind dat we op dit moment geen reden hebben om een grootse viering te organiseren voor een kloosterjubileum. Nu niet. Misschien later. Ik heb mijn familie en vrienden een brief geschreven dat de viering van mijn jubileum niet doorgaat. Eén van mijn nichten stuurde een reactie en schreef: Het is jammer oom Leo maar we begrijpen het. Ik heb haar geantwoord: ach, wie weet, volgend jaar hoop ik 96 te worden! Het is trouwens een offertje voor het koffertje. Waarmee ik bedoel dat je soms iets offert voor de toekomst. Op dit moment vind ik een viering niet juist. We komen er wel overheen. Het leven is langer en meer. En dat je dit jubileum en deze leeftijd mag beleven is een weldaad op zich.”

Boodschappen met de scootmobiel

Frater Heggelman is altijd een actief baasje geweest. Hij pakt graag nieuwe dingen op. Enthousiast kan hij vertellen over het werken op de computer en trots vertelt hij dat hij na een rugoperatie twee jaar geleden weer veel dingen zelfstandig kan doen. “Ik slijt wel hoor,” zegt hij lachend. “Ik kon bijna niet meer lopen maar na de operatie kan ik weer met de rollator of de scootmobiel zelfstandig naar buiten. Als ik naar de dokter moet, dan doe ik dat graag alleen. Soms ga ik boodschappen doen. De waxinelichtjes die ik gebruik koop ik zelf. En ik probeer ook graag een wandeling met huisgenoten te maken. Pas nog heb ik een van onze huisgenoten mee naar buiten genomen en toen heb ik hem in zijn rolstoel naar het Bestuurshuis gereden en weer terug. Dat kan ik gelukkig nog! Ik was wel moe, maar het ging. Ik kan veel meer dan de mensen denken.”

Boeken overtikken op de computer

Met veel plezier zit frater Heggelman achter de computer. “Vanmorgen heb ik nog een paar uur gewerkt”, vertelt hij. “Ik heb boeken van 500 pagina’s overgetikt en ook het nieuwe brevier staat op mijn computer. Om dat over te tikken was een heel karwei, want het zijn 523 A-viertjes! Waarom ik het doe?

Och, het is misschien zinloos, maar ik ben bezig. Ik word er niet knapper van, maar ik word er wel rijker van, omdat je de teksten niet alleen overtuikt maar ook in je opneemt. Teksten die me pakken, zet ik altijd op de computer. Bepaalde spreuken of mooie zinnen print ik dan uit. Kijk maar.”

Frater Heggelman pakt een grote papieren tas met daarin tientallen blaadjes met op elk blad korte spreuken of mooie zinnen in grote letters geprint. “Af en toe neem ik een papier uit deze zak en daarop staat dan een spreuk waar ik een of meer dagen over nadenk. Deze bijvoorbeeld: *Zij die u zoeken stelt Gij niet teleur*. Soms geef ik ook een spreuk aan iemand bij een verjaardag of een afscheid. Laatst is één van de zusters weggegaan en bij het afscheid heb ik haar een spreuk laten kiezen uit deze tas. Ze heeft er één gekozen en ze vond het een mooi en bijzonder cadeau.”

“Op aanraden van frater Wilfried ben ik nu bezig een eigen website op te zetten. Ik kan dat niet zelf hoor want ik ben maar een amateur maar met hulp van onze coördinator Leo Zuiderwijk ga ik het proberen. Een begintekst heb ik al geschreven. Dat zal dan de www.heggelman worden!”

Ik bid graag en veel

“We hebben het nu wel over een heleboel dingen gehad die mij dag vullen”, zegt frater Heggelman “maar dat zijn voor mij de dagelijkse beslommingen. Waar ik echt mee bezig ben en wat altijd helemaal in mij zit, dat is het bidden. Ik bid graag en veel. Bidden betekent voor mij in gedachten bij de Heer zijn, en bij Maria. Mijn dag begint altijd met het bidden van de Rozenkrans vanuit het boekje Rozenkransgeheimen. Als ik vroeg genoeg wakker ben dan hoor ik eerst op de radio het Te Deum van Bruckner en daarna begint mijn gebed.

Eigenlijk gaat het bidden de hele dag hoor. Hier op mijn kamer tussen het lezen en de computer door. Maar vaak word ik hier afgeleid. Ik ga dus graag naar de kapel om te bidden. Ik zit daar

rustiger en heb meer aandacht voor wat ik bid. Elke ochtend om tien over twaalf is er een korte dienst waar ik altijd naar toe ga. Ook bij andere diensten in de kapel ben ik graag aanwezig. Het tabernakel is dan mijn gezichtspunt. Een magneet zou je kunnen zeggen. Het tabernakel is voor mij Onze Lieve Heer. Als misdienaar heeft de Eucharistie, de Heilige Hostie mij geconcretiseerd en mij voor altijd gebonden. Zoals ik al eerder zei: de band die ik heb met Christus is er altijd.”

□

Petra de Landmeter

ZOMER

Vandaag is het zomer!
De zon op mijn ruit.
Ik moet nu naar buiten.
Ik houd het niet uit.

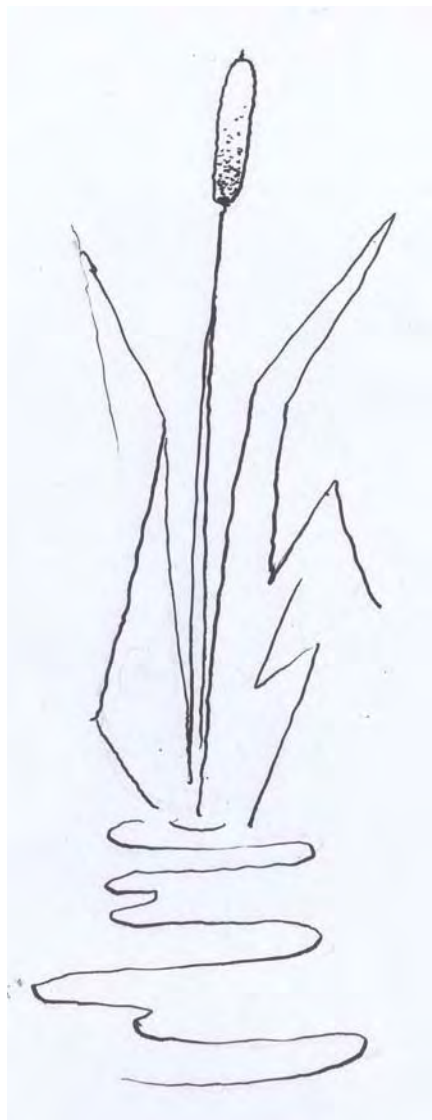
Ik fiets over paden,
langs bloesems en wei,
Vol kleuren en geuren.
Het maakt de mens blij.

Ik rij rustig, langzaam,
geniet van de dag
en doe of ik dit nu
de eerste keer zag.

Ik hoor ook motoren.
Auto en brommer.
Er flitst een gedachte.
"Hoe sneller, hoe stommer."

Zij storen de schoonheid,
de rust wordt verstoord.
Zij nemen geen pauze
en jakkeren voort.

Ik hoor de geluiden.
Van waar komt dit lied?
Uit bomen en struiken
en ginds uit het riet.

Hoe lang zal het duren,
dit feest van de zon?
Wat lang was het wachten,
eer dat het begon.

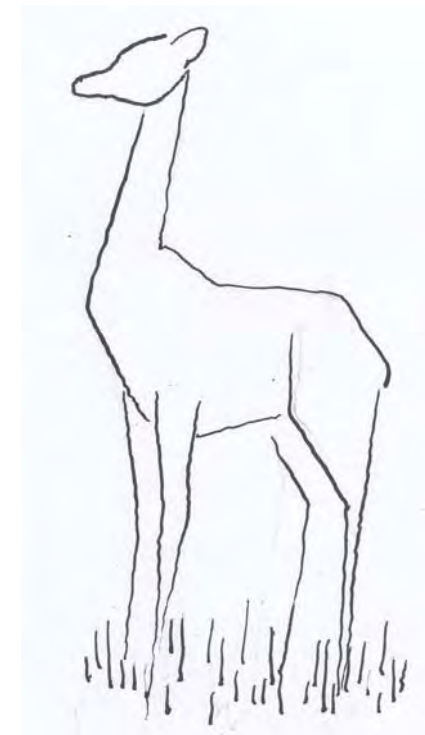
Nu wil ik genieten.
Natuur is genot.
Zij stuwt mijn gedachten.
Zij stuwt mij naar God.

Hij heeft haar geschapen,
met liefde geleid,
in wisselseizoenen,
vol variëteit

Geen woorden te vinden
voor al wat ik zie.
Voor al wat verwekte
dat Grote Genie

Voor wat het bewerkte
en overal rijpt,
waar leven ontbloede,
dat niemand begrijpt.

Waarheen moet ik kijken?
Waarheen moet ik gaan?
Of zal ik maar wachten
En hier blijven staan?

Zo tussen de weelde,
het volle seizoen,
vol weifels, vol twijfels.
Wat zal ik nu doen?

Het hoofd vol met vragen
naar al wat ik zie.
Wat schamel mijn kennis
van biologie.

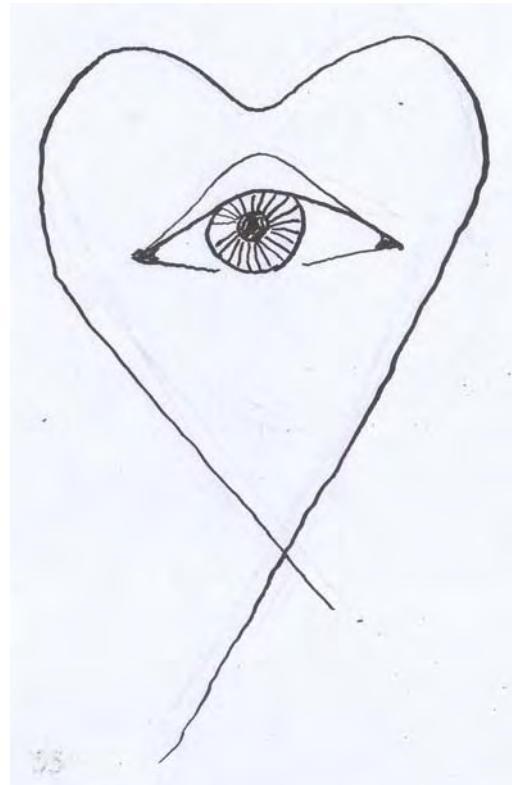
Ik wil te veel weten.
Kom stop dat zoek.
Leer eerst echt te leven.
Pak daarna het boek.

Laat alles maar waaien.
Geniet wat rondom
je het landschap laat zien
aan plant en aan blom.

De bossen, de velden,
de hei, de rivier.
Zij nodigen, dwingend:
"Ontspanning is hier!"

Nu rijd ik weer verder.
Jouw woord overdacht.
De Schepping is schoner
dan Salomons pracht.

□

Theobaldus

Interviews afnemen van jubilerende Indonesische medebroeders is niet eenvoudig vanwege de afstand. Soms lukt het als iemand uit Nederland ginds voor enige tijd verblijft. De redactie nodigt daarom de jubilarissen uit zelf iets te doen schrijven. Deze keer heeft medebroeder Antonius de pen ter hand genomen en enkele gedachten opgeschreven over zijn 60 jaar frater-zijn. Wij zijn hem daar zeer dankbaar voor en wensen hem van harte proficiat en nog een goede tijd.

FR. ANTONIUS FERNANDEZ

IN HET 60STE JAAR VAN ZIJN KLOOSTERLEVEN

1953-2013

Het beleven van het kloosterleven gedurende 60 jaar is zuiver een liefdevolle Voorzienigheid van onze God de Vader.

- Dit kloosterleven mag niet gebaseerd worden op menselijke, profane en logische beredeneringen. Al het doen en laten wijzen rechtstreeks naar God door trouw beleven van de geloften dag in, dag uit, jaar in en jaar uit.
- De mogelijkheid om dit leven te beleven is alleen gebaseerd op het christelijke geloof, de christelijke hoop en liefde; door eerlijk evalueren, en door de etnische c.q. erfelijke Mariadevotie

van Larantukase familie tot Tuan Ma (Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart).

- De zesjarige studietijd op het seminarie van Mataloko op Flores (1946-1952) biedt een sterke basis voor het verdere kloosterleven als frater van Utrecht, de onderwijscongregatie voor opvoeding van de jeugd.
- De eerste kennismaking met de frater-missionarissen van Utrecht op Flores in 1950-1953, maakte goede indruk op mijn kloosterlijke roeping. Het verschilde niet zo heel erg veel met de priesterlijke roeping.
- Toen ik zelf op de SGA zat, zag ik dat fr. Timotheus Smink, fr. Donatus Gersen en de anderen hetzelfde waren als onze Pater Rector Dr. Mathias van Stiphout SVD op het seminarie en Pater Dr. Jan Ebben, Deken van Larantuka op Oost Flores.
- Deze Utrechtse Fraters hebben een sterke grondslag voor onderwijs & opvoeding gelegd op Flores in Indonesia. De gehele jeugd van Flores vertrouwdde op de visie en spiritualiteit van hun hart bij opvoeding en onderwijs. In 1953 waren zij lichtende sterren van onze hoop.

- Sinds het begin van de Congregatie in Indonesia bestaat er al het streven en een concreet programma om zoveel mogelijk jongeren goede fraters te laten worden. Maar de onrijpe christelijke visie, eigen belang en de snel groeiende moderne vooruitgang zouden misschien de handicaps zijn die het vertragen.
- Tenslotte moet ik de Congregatie hartelijk bedanken voor alles wat ze voor mij heeft betekend.

□

Fr.M.Antonius

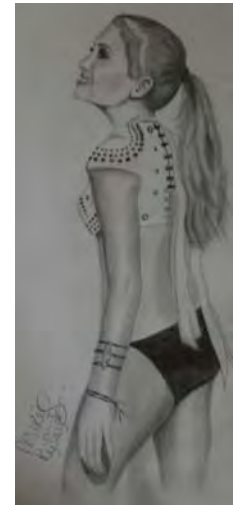
de pen doorgeven

Hallo allemaal,
Ik ben Desiré van Rijswijk en ik ben 15 jaar oud en ik woon in Wijk bij Duurstede.
Ik heb 'De pen' gekregen van mijn moeder (Hélène van Rijswijk).

Ik heb 2 hobby's, de 1e is karten. Ik kart met mijn 2 broertjes en mijn vader. Moeder gaat mee om te helpen met kleding en het laden van de karts. We doen dit ongeveer 1 keer in de maand en ik vind het altijd heel leuk om te doen. We doen dit nu al 4 jaar en worden steeds beter. Vroeger hadden we altijd les in Lelystad, maar dat is niet meer nodig en we rijden nu in Driebergen. Lekker dichtbij! We hebben 2 karts, één voor mijn broertjes en één voor mijn vader en mij samen.

De andere hobby waar ik ook heel veel van houd is tekenen. Ik teken al sinds m'n 5de jaar. Toen ik 6 was ben ik op tekenles gegaan, daar heb ik 7 jaar op gezeten en vond het echt heel leuk om te doen, helaas kan ik in mijn omgeving geen tekenlessen meer volgen. Thuis ben ik wel nog doorgedaan met tekenen maar dat is ook iets minder geworden doordat ik veel bezig ben met school, maar nu het vakantie is heb ik er wel weer tijd voor. Het liefst teken ik mensen en doe ik dit met veel details. Hiernaast staat een voorbeeld ervan →

Soms schilder ik wel eens, maar meestal blijft het bij tekenen. Dit schilderij heb ik 4 jaar geleden geschilderd op (teken)les....

Ik heb ook nog 2 huisdieren, een hond en een kat. De hond heet Bor en de kat heet Kobus (hij staat hieronder op de foto).

Bor is ongeveer 1,5 jaar en Kobus is bijna 2 (Denken we, want we hebben hem mee genomen van de dierenarts omdat hij geen baasje had en aangereden was, dus dat vonden we wel zielig..). Ze zijn allebei heel ondeugend en altijd aan het spelen.

Mijn moeder werkt in het Fraterhuis St.-Jozef en ik ging/ga wel eens mee naar haar werk en ik vind het daar altijd ontzettend gezellig met iedereen. Vroeger nam ik altijd mijn tekendoos mee en dan ging ik lekker zitten tekenen als mama aan het werk was. Nu kom ik er vooral als er een keertje een feestdag is, maar ook als ik mijn wiskunde of natuurkunde niet snap, want dan ga ik naar frater Isidorus en die helpt mij daar dan heel goed mee!

Ik vond het leuk om een stukje te mogen schrijven en op voordracht geef ik de pen door aan frater Servatius.

Met vriendelijke groet.

□

Desiré van Rijswijk

Diamanten kloosterjubileum frater Kees Perdon:

“IK HEB NOOIT GETWIJFELD OM RELIGIEUS TE ZIJN EN TE BLIJVEN, HET HOORT BIJ MIJ EN ZIT IN ME.”

Op 31 juli 1953 vierde frater Kees Perdon zijn inkledingsfeest bij de fraters van Utrecht. Vorige maand was dus zijn diamanten kloosterjubileum! Een mooie gelegenheid om de jubilaris te vragen ons iets te vertellen over herinneringen aan zijn jeugd en bijzondere gebeurtenissen in zijn fraterleven. Als we tegenover elkaar zitten en ons gesprek voor een artikel in Inko beginnen, is het eerste wat

frater Kees opmerkt: “Tja, zestig jaar! Ik kan het zelf nauwelijks geloven. Aan de ene kant is de tijd omgevlogen sinds mijn jeugd, maar aan de andere kant is er ook wel veel gebeurd. Ik heb als frater enkele totaal verschillende functies gehad en ik heb in diverse gemeenschappen gewoond. Terugkijkend is er echt veel veranderd in die

jaren.”

Drie lagere scholen in zes jaar

Kees Perdon werd geboren in Utrecht. Hij was de vierde in een katholiek gezin met acht kinderen; vijf jongens en drie meisjes. “We woonden in Utrecht West en hoorden bij de Gerardus Majella

Kerk. Mijn vader was zeer katholiek. Moeder was minder streng en minder vasthoudend. Zij was goed gelovig maar ze had vaak ook haar eigen mening over dingen. Dat zette mij ook wel aan het denken. Mijn lagere schooltijd was, net als bij iedereen, zes jaren, maar ik heb in die zes jaren wel op drie scholen gezeten. De eerste drie jaren zat ik op de parochieschool van de Anthoniuskerk en in 1943 – het was oorlog – heeft mijn vader ons op de Gregorius-school gezet. Op die school had ik mijn eerste contact met de fraters. Na drie jaar Gregoriusschool ben ik nog twee jaar op de Thomas à Kempisschool geweest. Ook een fraterschool. Wij hebben ons als broers later wel eens afgevraagd waarom vader ons eerst naar de Gregoriusschool heeft gestuurd en ons daarna naar de Thomas à Kempisschool liet gaan, maar hij is erg jong overleden en we hebben het nooit kunnen vragen.”

Naar het Juvenaat en de Drukkerij Gregorius

Als ik frater Kees vraag of het contact met de fraters op de lagere school hem op ideeën bracht om zelf ook frater te worden antwoordt hij: “Ik denk, dat ik hun manier van leven en onderwijs geven op de een of andere manier wel interessant heb gevonden, maar ik was niet iemand die precies wist wat ik wilde worden. Wel werd er in de klas over gepraat dat je frater kon worden. Misschien zagen ze in mij een kandidaat, want in die tijd is frater Cornelius een keer bij ons thuis geweest om mijn ouders te informeren over de mogelijkheden die er voor mij waren als ik na de lagere school naar Zeist zou gaan. Mijn ouders praatten er met mij over en zo ben ik op het Juvenaat in Zeist terecht gekomen. Dat was in 1948. Ik kwam op de MULO, maar dat lukte niet en toen ben ik naar de Drukkerij Sint Gregoriushuis gegaan. Je had in die tijd nog het leerlingensstelsel, dat was een vorm van praktijkopleiding. Ik ging niet naar school maar ik was altijd op de drukkerij aanwezig waar een van de personeelsleden mij verder moest opleiden. Later ben ik nog een korte tijd naar de Grafische School geweest waar ik heb geleerd voor boekbinder. Ik vond mijn werk leuk en het ging goed. Een nadeel was echter dat de drukkerij één grote ruimte

was waar mensen en machines werkten. Er stonden bijvoorbeeld drie grote zetmachines en die loodpotten dampen de hele dag door. Het was een erg ongezonde situatie en veel drukkerijmensen zijn ziek geworden en sommigen jong gestorven. Ik had in die tijd ook met veel hoofdpijn te kampen. Ik heb tot 1957 in de drukkerij gewerkt en toen ben ik verplaatst naar Borculo.”

Niet de makkelijkste periode

In Borculo werd frater Kees eerst assistent-groepsleider en na twee jaar werd hij aangesteld als groepsleider. In die functie had hij de zorg voor 24 jongens in de puberleeftijd. Hij vertelt: “Er waren zeven groepen van 24 jongens, die allemaal op het internaat woonden en op de Leo Stichting naar school gingen. De jongens van mijn groep gingen naar de technische school of naar de tuinbouwschool. Ik was dus geen leraar maar teamleider en het was mijn taak ervoor te zorgen dat de jongens vóór en na school begeleid werden, bijvoorbeeld op tijd op school, huiswerk maken, samen eten, orde op de slaapzaal enz. Ik was er niet echt voor opgeleid maar je deed wat er van je werd verwacht. Ik zal best de nodige fouten hebben gemaakt, maar het ging! Als groepsleider volgden we de cursus Kinderbescherming en daar had ik wel houvast aan. Je wist inmiddels wel welke jongens je in de gaten moest houden en welke jongens wat minder aandacht nodig hadden. Daar kwam je wel achter! Eerlijk gezegd was het niet de makkelijkste periode! Ik weet ook nog dat ik het helemaal niet erg vond toen ik in 1967 ermee kon stoppen. Dus ik heb het toch tien jaar volgehouden.”

Nieuwe taak als hoofd Sport en Culturele Dienst

“In 1967 kwamen er veranderingen op het internaat. Met name door het nieuwe personeelsbeleid kwamen er andere functies. Een aantal mensen werden vrijgesteld voor andere taken, je kreeg unit-hoofden en mensen die voor de rapportages zorgden. Voor mij betekende de verandering dat ik een nieuwe taak kreeg, want ik werd gevraagd voor de functie Hoofd van de Dienst Sport en

Culturele Dienst. Ik moest een totaalplan opstellen voor de vrijetijdsbesteding van de jongens. Ik bleef dus wel in Borculo maar kreeg heel ander werk. Voor mij minder zwaar want ik had bijvoorbeeld geen avond- en nachtdienst meer. Mijn taak was nu om bezig te zijn met het opzetten en organiseren van recreatieve activiteiten; sport en spel, binnen- en buitenactiviteiten en we hadden zelfs een danscursus. Best leuk! In aanvang begon het heel simpel natuurlijk want er was niet veel accommodatie. Dat moest allemaal geregeld worden, en er moesten mensen voor komen. Ik vond het echt een periode van opbouw. We kregen een eigen recreatiecentrum, dat was de voormalige boerderij. De koestal was dan de grote zaal waar de jongeren 's avonds en in de weekenden terecht konden. En de vroegere paardenstal noemden we 'de kleine ruimte'. Later kwam ook de uitbreiding van de sportvelden, en nog weer later is de sporthal er bijgekomen. Daardoor kon er veel meer aan sport en spel worden gedaan."

Samenvattend zegt frater Kees: "Het was een leuke tijd en zinvol. Ik vond het heel belangrijk dat we goeie activiteiten organiseerden, want het ging er uiteindelijk toch om dat de jongens niet alleen werden opgeleid voor een plek in de maatschappij maar ook dat ze hun vrije tijd goed wisten te gebruiken. Dat alles speelde in de tijd dat de Leo Stichting van een gesloten gemeenschap naar een open gemeenschap ging. Jongeren uit het dorp en verderop mochten meedoen met de sport- en spelactiviteiten bij ons. We zaten ook in competities voor sportwedstrijden, daardoor hadden onze jongens ook meer contacten buiten het internaat."

Beheerder van de winkel

Twaalf jaar heeft frater Kees elke minuut die hij had, besteed aan het uitbouwen van alle mogelijke sport- en spelactiviteiten op de Leo Stichting. In 1979 werd hij aangesteld als beheerder van de winkel van het internaat.

"Dat was ook weer een gevolg van de veranderingen, want de groepen op het internaat kregen een eigen budget waardoor ze

zelf voor de broodmaaltijd moesten zorgen. Voor het geld dat ze beschikbaar hadden moesten ze brood, beleg, zoetigheid en andere artikelen kopen die ze binnen de leefgemeenschap nodig hadden. Er is toen een winkel voor gekomen waar ze de boodschappen konden doen. En ik was beheerder van die winkel", en lachend vult hij aan: "weer een heel andere functie!"

Het archiefwerk begint.....

Wie frater Kees Perdon zegt, weet onmiddellijk dat zijn naam alles te maken heeft met het archief. Kees is inmiddels ruim 15 jaar officieel Archivaris van de congregatie. Met plezier vertelt hij hoe hij te maken kreeg met archiefwerk en zijn belangstelling voor archiveren. "Soms is het eigenaardig hoe dingen kunnen gaan", vertelt Kees "want mijn belangstelling voor archiefwerk was er altijd wel, maar ik was nooit gevraagd iets in die richting te doen. Dat kwam ineens op mijn weg. Door frater Evaristus. Hij kwam bij me toen ik pas benoemd was als organisator voor sport en spel en omdat ik in het begin nog niet zo veel te doen had vroeg frater Evaristus mij of ik wat orde wilde brengen in alle papieren en archiefstukken van de Leo Stichting. Die stukken, brieven en documenten lagen overal verspreid. Op de kantoren, op alle afdelingen, maar ook op zolder, door het hele gebouw. Ik ben daar toen aan begonnen en ik vond het meteen leuk werk. Bij het ordenen van alle documenten heb ik bijvoorbeeld ook een stuk geschiedenis over het landgoed van de Leo Stichting gevonden. Dat moest ik allemaal proberen te lezen, want het waren oude stukken uit 1700 en 1800. Zo hebben we de hele geschiedenis van het landgoed ontknoopt. Achteraf kan ik wel zeggen dat dit echt het begin is geweest van mijn werk als archivaris. Ik heb het altijd leuk gevonden en nog! Want een archief is nooit af."

Ontslagen! Een emotioneel gebeuren

Veranderingen in de tijd en de maatschappij zorgden opnieuw voor een ommekeer in het leven van frater Kees Perdon. "Ik heb bij elkaar zo'n veertien jaar als beheerder van de winkel op de

Leo Stichting gewerkt”, vertelt Kees “en toen ben ik in 1993 door een grote reorganisatie ontslagen. Alle nevendiensten moesten weg zoals de winkel, de keuken enz. Dat was toen ook al een vorm van bezuiniging. Dat vrij plotselinge ontslag vond ik toch wel een emotioneel gebeuren ondanks alle geduvel wat er aan vast zat op het internaat. Het gaf mij het gevoel dat je zomaar opzij wordt geschoven. Aan de andere kant vond ik het na veertien jaar ook wel genoeg, maar de manier waarop, en dat je niet meer nodig bent dat is toch wel zuur. Uiteindelijk is de Leo Stichting in Borculo dan toch opgeheven en in 2003 zijn de fraters echt helemaal weggegaan. Dat was een heel bijzondere dag. De fraters hebben er wel honderd jaar gewerkt. Er ligt een stuk geschiedenis van ons daar in Borculo.”

Chopinstraat

Ruim 46 jaar heeft frater Kees Perdon in Borculo gewoond en gewerkt. Aanvankelijk woonde hij met zo'n 50 fraters in het grote klooster op het terrein van de Leo Stichting en in 1970 was hij één van de zeven fraters die een gemeenschap vormden in een huis aan de Chopinstraat in een woonwijk in Borculo.

Kees: “Dat was in de tijd dat we in kleinere groepen gingen leven. Vanuit de gemeenschap aan de Chopinstraat zijn enkele fraters ook weer verder uitgevlogen en geleidelijk aan waren we nog met ons drieën over in het grote huis. We zijn toen verhuisd naar een huis in de Heer Rudolfstraat en kort daarna is nog een frater uitgetreden. Frater Wilfried en ik bleven met z'n tweeën over en wij hebben nog enkele jaren in de Heer Rudolfstraat gewoond. Toen frater Wilfried in het bestuur kwam, zijn we weer op het terrein van de Leo Stichting gaan wonen in een huis aan de Alexandrinalaan. Daar hebben we gewoond tot 2003. In dat jaar zijn de fraters echt uit Borculo betrokken. Ik ben toen na 46 jaar Borculo naar het Moederhuis in Utrecht gegaan en enkele maanden voordat het Sint-Gregoriushuis in 2005 werd gesloten, ben ik van Utrecht naar De Bilt verhuisd.”

Actief in de parochie en daarna secretaris PBN

Vooraf in de tijd dat frater Kees in het dorp Borculo woonde, was hij erg actief in de parochie. Hij vertelt daarover: “Ik heb het werk in de parochie altijd heel plezierig gevonden. Het was veelzijdig en er kwam veel bij kijken. Om dat werk goed te kunnen doen heb ik twee jaar een Pastorale scholing gevolgd. Die scholing bestond o.a. uit kennis van de bijbel en liturgische kennis maar je leerde ook hoe je werkgroepen moet opzetten en hoe je als voorzitter moet fungeren. Ik heb toen veel voor de parochie gedaan. Ik maakte het parochieblad, ik deed veel type- en stencilwerk, was lid van de parochieraad en ik zat in diverse werkgroepen. Door mijn werk had ik ook veel contact met de mensen in het dorp en er was een pastoor waar ik geweldig mee kon samenwerken. Ik heb het lang gedaan en het was een mooie tijd. Ik ben er mee gestopt toen ik werd gevraagd om secretaris van het Provinciaal Bestuur te worden. Samen met Adri Vergeer ben ik toen drie jaar secretaris van het PBN geweest.”

Het echte archiefwerk

“Omdat ik altijd belangstelling heb gehad voor archiefwerk, ben ik naar de cursussen Archiefwerk Congregaties in Sint Agatha gegaan. In 1997 ben ik door het bestuur gevraagd of ik het archief van de congregatie wilde doen en in 1998 ben ik officieel benoemd tot Archivaris van de congregatie. Rond die periode begon toen ook de periode dat het archief uit Utrecht weg moest om naar Sint Agatha te gaan en daar ben ik o.a. met frater Johan Brummelhuis een flinke tijd mee bezig geweest. Alles wat in de archiefdozen zat moest beschreven worden voordat het naar Sint Agatha ging. Van de huizen, de kloosters, de scholen, de stichtingen, echt alles. Een enorme klus waar we nog mee bezig zijn, maar het is geweldig wat je dan allemaal tegenkomt en moet beschrijven. Er is ook een hele leuke samenwerking met het archief Sint Agatha. En wat ik al eerder zei: archiefwerk is nooit af. Er komen altijd weer dingen binnen die je moet archiveren. Je krijgt bijvoorbeeld altijd alle stukken als er een frater overlijdt. En al die stukken

moeten gearchiveerd worden. Elke frater heeft zijn eigen dossier, dus in het archief zitten we nu aan de 350 dossiers. Iedereen heeft zijn eigen geschiedenis en dus ook zijn eigen dossier waarin alles wordt bewaard, wat voor werk de frater heeft gedaan, wat er van en over hem is gepubliceerd, in Onder Ons, in Inko of in kranten en tijdschriften. Ook wordt bewaard wat de oversten schrijven bij afscheidsvieringen enz. Voor elk dossier heb ik toen een zogenoemde Persoonskaart gemaakt. Daarop staan in het kort alle gegevens van een frater. Er waren wel persoonskaarten maar die waren niet bijgehouden en ik wilde alles ook op de computer hebben. Echt een karwei, maar heel leuk.”

De wereld rond via Google

Enthousiast vertelt Kees over zijn werk als archivaris. En als ik hem vraag of hij naast zijn werk nog tijd heeft voor hobby's klinkt het logisch als hij antwoordt: “Ja, ik houd van geschiedenis! Alles wat ik nu voor ons archief tegenkom is ook geschiedenis. Maar ook op ander gebied blijf ik het leuk vinden om in de historie te duiken. Tot voor kort ging ik graag naar musea, maar dat gaat helaas niet meer omdat ik steeds meer moeite heb met lopen. Ik had van de Spoorwegen een vrij-reizenkaart en daardoor heb ik heel wat steden en tentoonstellingen kunnen bezoeken. Dat is geweest. Maar ... je hebt tegenwoordig Google, dus nu kan ik alles opzoeken op het internet en reis ik de wereld rond via Google.”

Frater zijn, frater blijven

Tenslotte willen we graag van Kees weten hoe hij terugkijkt op zijn leven als frater, als religieus. Rustig nadenkend zegt hij: “Als je bedoelt of ik ooit getwijfeld heb om religieus te zijn en te blijven, dan kan ik antwoorden dat ik als jongen naar de fraters ben gegaan en zo ging het gewoon. Het ging altijd goed, in mijn opleiding, in mijn werk. Het hoort bij mij en zit in me. Ik kan me wel goed de tijd herinneringen, in de zestiger jaren, dat er zo veel veranderingen waren en dat er veel medebroeders weggingen. Dan ga je daarover nadenken, maar ik weet dat juist daardoor mijn keuze sterker is geworden. Later zijn we in kleine groepen gaan wonen, maar ook toen was er geen enkele gedachte om weg te gaan.”

“Nadenken over het geloof en de kerk blijft altijd, ”zegt Kees. “Vooral in deze tijd is er weer veel gaande in de kerk. Ik volg dat nauwgezet. Als je dan ziet dat bepaalde humanitaire inzichten weer teruggefloten worden, als je de houding van de huidige bisschop bekijkt, dan kan ik daar niet zo goed tegen. Dat zijn dingen waar ik zo mijn eigen gedachten over heb en dan vind ik het jammer dat je daar weinig over kunt praten met medebroeders onderling. Met een enkeling lukt dat maar ik het zou goed vinden om zulke onderwerpen gezamenlijk te bekijken en de mening van anderen te horen. Daar leer je toch ook van want ik zal echt niet de enige zijn die worstelt met de huidige ideeën.”

□

Petra de Landmeter

VIEREN VAN 85 JAAR FRATERS BHK IN INDONESIE

Om precies te zijn is het op 2 februari 2013 85 jaar geleden dat de Congregatie van de fraters voet zette op Indonesische grond. In het kader van herdenken is deze speciale dag een gelegenheid om God te danken met een Eucharistieviering, samen met de gemeenschap van Malang 1. In deze Eucharistieviering zijn ook fraters van de andere gemeenschappen in Malang, van Surabaya en Kediri aanwezig en bovendien de leerkrachten van de afdeling Malang van de scholenstichting. Voorganger is Simon Rende, O.Carm.

Hij onderstreepte meerdere belangrijke punten bij het herdenken van deze historische dag. Hij nodigde de fraters uit om dankbaar naar boven te kijken voor de verzorgende liefde van God in die moeilijke 85 jaar, maar ook aandachtig naar de toekomst te kijken met voldoende geloof en hoop.

Meedoen aan de ontwikkelingen in de moderne wereld kan verontwaardigd zijn en kan knagen aan het leven van een groep religieuzen, dus ook aan het leven van een frater nú. In veel religieuze groepen gaan roepingen verloren, omdat men achteloos is en betrokken raakt bij een worsteling in de golfslag van de wereld. Dit wordt een uitdaging en een aangelegenheid om met jezelf in orde te komen om des te sterker in je roeping te staan.

Hij hoopt dat de fraters trouw zijn in het beleven van hun roeping, terwijl zij leren van hun medebroeders in Nederland. Leven en commitment moeten hen bezielen met apostolisch enthousiasme als frater. Het tijdperk van de roepingen-crisis in Europa kan op natuurlijke wijze ook ontstaan in de kerken van de Derde Wereld. Daarom moet ons roepingenleven vorm krijgen en een weerspiegeling zijn waar mensen zich door voelen aangesproken, waar de mens zijn waarde behoudt en up to date blijft om te voldoen aan de eisen van de tijd.

Daarom is het belangrijk om even om te kijken naar het verleden, naar de betekenis van de viering 85 jaar werk door de fraters op Indonesische bodem. Het missieverhaal begint hier bij de uitnodiging van Paus Benedictus XV, die via een herderlijk schrijven in 1919 oproept om door apostolair werk te zorgen voor religieuze nakomelingen dat zich ook uitstrekt naar een missiegebied als Nederlands Indië.

Veel leden herkennen dit religieus moment en verlaten hun geboortegrond en wijden leven en werk aan een missiegebied. De Congregatie van de fraters BHK is niet achtergebleven en begon enthousiast te reageren op aanvragen om naar een ander werelddeel te komen, inclusief Nederlands Indië.

Op 24 november 1923 verzocht de Provinciaal Overste van de Karmelieten, pater dr. Verbeek, om enthousiaste fraters die konden werken in kringen van jonge Europese mensen in de stad Malang. Maar deze aanvraag kon nog niet gehonoreerd worden, omdat men de mensen daartoe nog miste.

Begin 1926 herhaalde pater Provinciaal van de Karmelieten zijn vraag om hulp aan de Algemeen Overste Fr. M. Stanislaus. Uiteindelijk confronteerde hij de aartsbisschop van Utrecht, Mgr. Van de Wetering, ermee, die de bevoegdheid heeft toestemming te geven om fraters naar een missiegebied te laten gaan.

De aartsbisschop was uitermate slim met de aanvraag van pater Provinciaal van de Karmelieten door als antwoord te geven: “Wanneer fraters begonnen zijn met een school voor buitengewoon lager onderwijs, dan mogen zij in het missiegebied gaan werken”. Door dit aan het Bestuur van de Congregatie o.l.v. de Algemeen Overste fr. Stanislaus duidelijk te maken, kon de gevraagde school door Mgr. geopend worden. Daarom begon hij met bestuderen van verschillend werk, dat misschien aangepakt kon worden door de fraters: een katholieke school oprichten voor Europese kinderen benevens een internaat en ook een school of cursus opzetten en beheren van een opvoedingsinstituut voor kinderen van Indo-Europese afkomst of een Hollands-Indische school overnemen als de tijd daar is.

In het begin gebeurde het overleg en de communicatie per brief. Deze briefwisseling tussen de Algemeen Overste van de Congregatie (frater Stanislaus) en de Provinciaal Overste, pater dr. Verbeek O.Carm, óf tussen de Algemeen Overste van de Congregatie met missiesuperior, pater Clemens van der Pas, verliep goed. De communicatie met pater Clemens van der Pas vond plaats tot hij Apostolisch Perfect van Malang werd.

Op 30 oktober 1927, kondigde frater Superior, fr. Stanislaus, aan iedere gemeente aan, dat de aanvraag bij de Congregatie om naar het missiegebied Malang te gaan, reeds goedgekeurd was door aartsbisschop van Utrecht, Mgr. van de Wetering. Dit bericht werd met vreugde door de fraters ontvangen en eenieder wachtte met spanning wie er gekozen zou worden om uitgezonden te worden naar het missiegebied.

Tenslotte besluit het bestuur van de Congregatie in zijn vergadering om fr. Gregorius Goedhart te sturen, 62 jaar oud, om de taak op zich te nemen nieuw werk in Nederlands Indië te beginnen. Als reisgezel en eerste werker voor de missie wijst het Bestuur van de Congregatie frater Wilfridus Welling, 31 jaar, aan.

Vervolgens op 2 februari 1928 worden vanuit het Moederhuis van de Congregatie in Utrecht 's avonds deze twee pioniers, deze twee medebroeders uitgezonden naar dit missiegebied.

Deze foto hangt in de refter bij de fraters van Kediri

Deze historische datum wordt daarna definitief gezien in de Congregatie als het begin van het werk van de fraters BHK in Indonesië. Deze historische dag is een herinnering aan de reeds hoge leeftijd van 85 jaar. Vervolgens komen op 4 maart 1928 de frater-pioniers aan in Tanjung Priok en eind maart 1928 betreden zij de stad Malang. Tijdelijk logeren zij op de pastorie van Kayetangan, om vervolgens een nieuw onderkomen te vinden in een woning aan de Jalan Bromo.

In september 1928 wordt begonnen met het leggen van de eerste steen voor het Moederhuis van de Congregatie in Indonesië en wel het fraterhuis aan de Celaktet 21, dat vanaf die tijd tot nu toe nog stevig en sterk staat, zoals wij weten. Een of ander historisch vertrek ervan moet van veel waarde zijn voor de Indonesische fraters.

Dit is in grote lijnen het verhaal over de gang van de Congregatie naar het missiegebied Indonesië. Natuurlijk is er veel lief en leed gedeeld in de 85 jaar sinds 1928 tot aan dit moment.

Speciaal in de viering denken we aan het verder bewaken en ontwikkelen als erfgenamen van het goede werk door onze voorgangers verricht. Al weten wij niet hoe ons werk in de toekomst, over 85 jaar eruit zal zien, toch is het belangrijk dat wij onze grote dankbaarheid uitspreken aan God, onze liefdesbron, die trouw onze Congregatie BHK begeleidt.

De Provincie Indonesië heeft door de fraters tevens zijn werken nu trouw tot bloei gebracht in de acht bisdommen met 31 werkunits, die namelijk 22 erkende scholen, 7 internaten, 1 museum en 1 landbouwbedrijf omvatten. Dit zijn tekenen en vruchten van het werk van God zelf.

De Provinciaal Overste, fr. Dominikus, nodigt alle fraters uit om met enthousiasme het missioneren van de frater-voorgangers na te volgen, vooral uit de Japanse tijd. Zij verlieten hun eigen land om de liefde van God te verspreiden aan een groep jonge mensen

via directe opleiding, maar indirect overeenkomstig het charisma van onze Stichter.

Zij verzaakten niet, maar bleven standvastig en trouw in hun roeping en hun taak. Wij moeten met enthousiasme en bereidwilligheid hun werk voortzetten, zowel in de gemeenschappen als in het werk. Missioneren betekent afgevaardigd worden om aan anderen de blijde boodschap te brengen. Dus, missioneren betekent niet alleen naar nieuwe plaatsen gaan of naar het buitenland gaan, maar ook missioneren in ons dagelijks leven, maar ook waar wij aanwezig zijn aan anderen de blijde boodschap brengen.

Frater Superior daagt in zijn inleiding de Indonesische fraters uit om het te geven antwoord meer serieus te nemen. Hij hoopt binnen de tijd van 85 jaar dat deze Provincie Indonesië, zoals het hoort, reeds autonoom kan zijn, maar ziet dat nog niet gebeuren. Dit doorgaan van veranderen is van ons samen in de provincie, maar ook in de gehele Congregatie.

Deze viering vormt ook een moment om te reflecteren op onze dagelijkse essentie als religieus/frater midden in een heftige wereld. Wij nodigen allen uit zich open te stellen voor veranderingen die door volwassen en verstandig handelen ons doen standhouden en stevig hecht in onze levenskeuze.

Deze viering wordt gehouden samen met de gemeenschap van Malang I. Eén bijzondere viering is ook genoeg als deze uitdaging voor ons allen betekent om met enthousiasme deze missie voort te zetten.

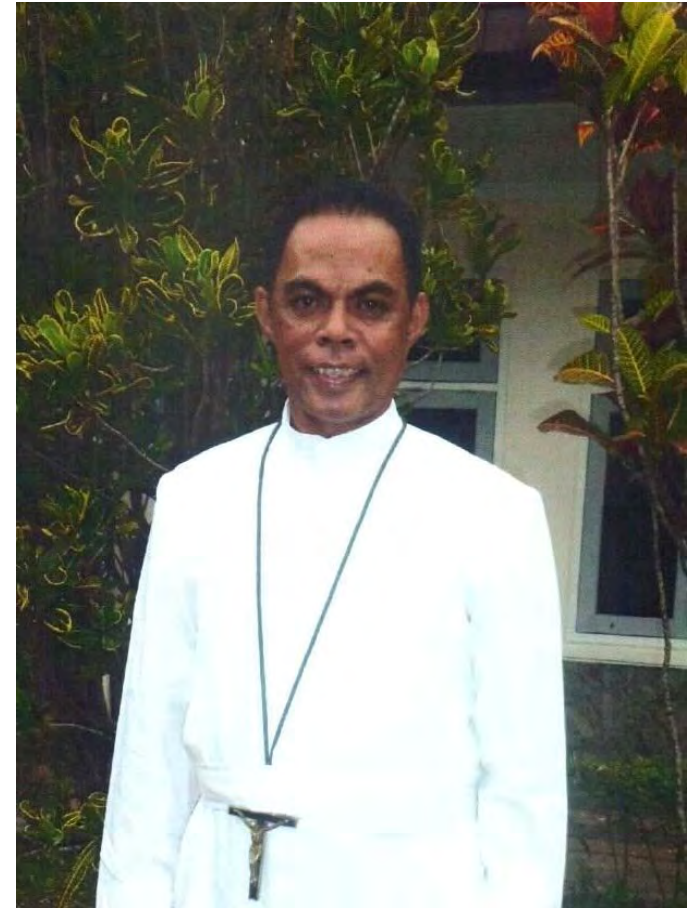
□

*Malang, 2 februari 2013
Fr. M. Vincentius Payong
vertaald door Leo Ruitenber*

TWEE KEUZES EN TWEE EILANDEN

HERINNERINGEN OP WEG NAAR 25 JAAR KLOOSTERLEVEN

Door: Fr. M. Marselinus, BHK

De maand mei 1968 was – in mijn toen nog jonge jaren – een hele blijde maand. Ik studeerde aan de lerarenopleiding ('SPG') in Podor Larantuka, een instituut dat leraren opleidde en werd geleid door de Fraters van Onze Lieve Vrouw v.h. Heilig Hart.

Ik weet niet waar het idee vandaan kwam, maar ik werd onverwachts door de regisseur gekozen als hoofdrolspeler in een stuk met de titel: “De dialoog van Hemel en Aarde”, een creatie van Drs. Bernard Tukan, onze toenmalige docent Indonesisch aan de ‘SPG’. Het fragment ging over de innerlijke strijd van een jonge monnik die twee keuzes kreeg aangeboden: Jezus de Goddelijke Meester te volgen of aardse rijkdom en al het bijbehorende genot na te jagen. Volgens planning zou het fragment op 13 mei 1985 opgevoerd worden, in het kader van het 25-jarig kloosterfeest van fr. M. Damianus Roy Hurint, *BHK*. Vol vertrouwen nam ik het aanbod om de hoofdrol te spelen, aan. Ik bereidde mij erop voor een zo goed mogelijke vertolking te geven van een frater *BHK*. En zo begonnen de intensieve trainingen onder de leiding van de regisseur.

13 mei was de langverwachte dag. De opvoering van ‘de Dialoog van Hemel en Aarde’ begon. Alle genodigden die aanwezig waren volgden het met aandacht. Na de opvoering, toen wij uit de kleedkamer kwamen, werden wij gefeliciteerd door een groot aantal gasten en fraters. Eén van de fraters, namelijk fr. M. Albertus, *BHK* zei zelfs: “Je bent inderdaad geschikt om een *BHK*-frater te worden”. Dit zinnetje raakte mij en gaf mij de moed om dit in de toekomst te willen realiseren. Want het verlangen om een *BHK*-frater te worden diende zich eigenlijk al tijdens mijn eerste jaar aan de ‘SPG’ aan. Ik had niet alleen leken als docent, maar ook enkele fraters, o.a. fr. M. Clemens, wijlen fr. M. Marianus, wijlen fr. M. Yulianus, wijlen fr. M. Albertus, fr. M. Simon, en Fr. M. Antonius. De aanwezigheid van deze fraters docenten hebben mijn keuze om aan ‘SPG’ voor leraar te studeren, uiteindelijk veranderd in het verlangen frater-onderwijzer te worden, of een onderwijzende frater.

Na mijn afstuderen in 1985 informeerde ik mijn ouders over mijn plannen. Het bleek dat zij andere plannen voor mij hadden. Zij wilden dat ik naar het Pineleng-seminarie in Manado zou gaan

omdat een familielid daar les gaf. Geconfronteerd met deze twee keuzes had ik tijd nodig om na te denken: moest ik mijn eigen keuze volgen of die van mijn ouders? In afwachting van een besluit tussen deze twee keuzes begon ik maar met voorlopig les te geven aan de lagere middelbare school (*SMP*) Rayuan Kelapa, een privé school in de stad Larantuka. Ik gaf les en overlegde met mijn ouders. Uiteindelijk waren zij bereid mij de beslissing te laten maken. En ik koos voor de fraters *BHK*.

In 1987 schreef ik een sollicitatiebrief voor toelating tot het postulaat in Maumere, op Flores. Op dat moment was fr. M. Antonius, *BHK*, mijn voormalige docent aan de ‘SPG’ te Podor hier postulantenmeester. Omdat ik hem al goed kende had ik weinig problemen tijdens het vormingsproces. Van de acht kandidaten die aan het postulaat waren begonnen gingen slechts drie door naar het noviciaat en ik was één van hen. En op 12 juli 1988 werden wij uiteindelijk, samen met twee andere kandidaten van het postulaat in Kediri, Oost-Java, ingekleed in de kapel van de *BHK*-gemeenschap te Malang.

Wij begonnen aan onze vormingsperiode als novicen. Eerst aan Celaket 21 te Malang, daarna in Karangbesuki (het huidige Karangwidoro). Toen wij na twee jaar het noviciaat hadden beëindigd, spraken wij vijven op 12 juli 1990 onze eerste geloften uit. Ik werd uitgestuurd naar de St.-Andreasgemeenschap te Palembang als godsdienstleraar aan de *SMPK* Xaverius 1. Gewapend met de catechese kennis die ik had opgedaan aan de ‘SPG’ en de religieuze kennis die ik had meegekregen van mijn jaren in het noviciaat, kon ik mijn taak als godsdienstleraar goed volbrengen. In 1992 werd ik overgeplaatst naar Malang voor verdere studie aan lerarenopleiding ‘*IKIP PGRI*’ te Malang. Als eerstejaars student studeerde ik niet alleen geografie maar hielp ook bij de kleuterschool Mardi Wiyata. Ik heb hier veel geleerd van de kleuterleidsters: hoe te communiceren in kindertaal. Hoewel het slechts een jaar duurde vond ik het werken met deze leuke en

onschuldige kinderen heel plezierig. In mijn tweede studiejaar werd ik overgeplaatst naar de basisschool Mardi Wiyata 1 aan de Celaket 21, als directeur. Wederom had ik te maken met de wereld van kinderen, voor ongeveer vier jaar. Ik studeerde af in 1997, en dat was ook het einde van mijn positie als schooldirecteur. Ik werd meteen overgeplaatst naar de Don Bosco-communiteit Weetabula, West-Sumba (nu Zuidwest Sumba), als leraar aan de hogere middelbare school St. Thomas Aquinas. Ik nam dus afscheid van kindertaal en begon me te verdiepen in tienertaal om te kunnen communiceren met de pubers van deze middelbare school. Ik voelde me thuis in deze communiteit en was gelukkig met de taak die ik opgedragen had gekregen. Ik had zelfs een interessante spirituele ervaring in deze communiteit. Op 14 mei 1998 werd ik de eerste *BHK*-frater die de eeuwige geloften uitsprak. Een eerste ervaring voor de communiteit en ook voor de Kerk van het bisdom Weetabula.

Drie jaar later kreeg ik de opdracht fr. M. Amatus te vervangen als directeur. Ik was heel blij met deze nieuwe taak want ik had al veel van frater Amatus geleerd: hoe om te gaan met de natuur, de mensen en de cultuur op Sumba. Ik schroomde niet hem om raad te vragen. En dat is een van mijn bijzondere eigenschappen. Het is voor mij heel belangrijk te kunnen leren van anderen wanneer ik een nieuwe taak krijg toegewezen. En de vele aanwijzingen die ik krijg maken dat ik mijn werk met plezier kan doen. Ik werd ook snel vertrouwd met de lokale gemeenschap, de ouders en de overheid. En tot dit moment zijn er nog mensen, vooral ouders van leerlingen, die hopen dat ik weer op Sumba geplaatst zal worden. Wat het meest indrukwekkende van mijn goede relatie met de lokale gemeenschap en ouders van leerlingen, is hun zorg voor mijn roeping. Zij schromen niet mij erop te wijzen wanneer mijn houding en omgang niet strookt met die van een kloosterling. Zij verheugden zich over het feit dat ik mijn eeuwige geloften op Sumba uitsprak. Maar zij hopen ook dat deze spirituele ervaring niet besmeurd zal worden door verleidingen.

Na ongeveer 9 jaar werkzaam te zijn geweest op Sumba, werd ik in 2006 naar Java overgeplaatst. Eerst naar de communiteit Celaket 21 te Malang, als overste, daarna naar de Gregorius-communiteit als secretaris van het Provinciaal Bestuur en overste, en tenslotte naar Kediri als leraar aan '*SMPK*' Mardi Wiyata.

Na vier jaar gediend te hebben in de 'tahoe'-stad Kediri, kwam er verheugend bericht van het toenmalige Provinciaal Bestuur. Frater M. Damianus, *BHK*, provinciaal, deelde tijdens zijn visitatie van april 2011 mede dat er plannen waren dat ik, samen met twee andere fraters, een nieuwe communiteit zou stichten op het eiland Nunukan te Oost-Kalimantan. Ik reageerde met blijdschap op dit bericht. Mijn ervaringen met de communiteit op Sumba, toen ook een nieuwe communiteit, gaven mij het vertrouwen dat het ook mogelijk moest zijn een nieuwe communiteit te stichten op het eiland Borneo. En zo vertrokken wij in juli 2011 naar de stad Nunukan waar de nieuwe communiteit opgericht zou worden. En wat blijkt: in deze nieuwe communiteit zal ik wederom een gezegende ervaring rijker worden, nl. er mijn 25-jarig kloosterfeest vieren. Dus voor mij zijn Sumba en Nunukan twee hele bijzondere plaatsen in de pelgrimage van mijn roeping. Op Sumba was ik de eerste *BHK*-frater die zijn eeuwige geloften uitsprak en op het eiland Nunukan ben ik de eerste *BHK*-frater die er zijn 25-jarig kloosterfeest viert. Dank U God, voor al Uw mooie plannen met mij.*****

□

Vetaling: Inge Kapitan

In de serie "bedevaarten" was ons oog gevallen op Boxmeer, vooral omdat Frits Stevens, geboren in Boxmeer, deze ommeegang als jongen meerdere keren zelf meegemaakt heeft. Op zoek naar een beschrijving, kwam ik dit onderstaande artikel tegen, met de visie van Falco Thuis, Karmeliet, op dit jaarlijkse gebeuren. Een nuchtere kijk op een mysterieus gebeuren!

VAART PROCESSIE

"PROCESSIE IS NOG STEEDS WAARDEVOL"

Na al die jaren is de Heilig-Bloedprocessie in Boxmeer nog steeds springlevend. De devotie is weliswaar minder geworden, maar dat duizenden mensen elkaar vanwege de processie ieder jaar op de tweede zondag na Pinksteren opzoeken, dat zegt genoeg. Voor Karmeliet Falco Thuis is de Vaart, zoals de processie in de volksmond wordt genoemd, een immer levende herinnering aan de wonderlijke gebeurtenis die zich in 1400 in Boxmeer zou hebben voltrokken. De Orde der Karmelieten heeft in het verleden onder meer een grote rol gespeeld bij de instandhouding van de processie.

Falco Thuis is twaalf jaar lang in Rome generaal overste van de Orde der Karmelieten geweest. Hij heeft in die hoedanigheid heel veel mensen en landen opgezocht en weet dus wellicht als geen ander in welke context de verering geplaatst moet worden van het wonder, dat in 1400 in Boxmeer zou zijn gebeurd. Een priester twijfelde aan de omzetting van brood en wijn in het lichaam en bloed van Christus. Plotseling stroomde er bloed over de kelk. Een enkele druppel kon worden opgevangen op een corporale. Dit witte doekje is bewaard gebleven en opgeborgen in een zilveren reliekschrijn. En dat met goud belegde 'kastje' wordt sindsdien elk jaar tijdens de processie als dé relikwie meegevoerd.

INDRUKWEKKEND

In 1951 maakte Falco Thuis als novice, als aankomend kloosterling, voor het eerst en voor een korte periode kennis met de typische Boxmeerse traditie. Enkele jaren geleden keerde hij, op verzoek van het plaatselijk pastoraal centrum, definitief terug in de Oost-brabantse plaats.

"Ik herinner me de processie als een indrukwekkende gebeurtenis, omdat er in een week tijd wel vijf processies door de straten trokken. Het was toen ook meer een bid-vaart dan een kijk-vaart, zoals je de processie nu zou kunnen betitelen. Voor mij was de devotie voor het relikwie van het heilig bloed een directe verwijzing naar de aanwezigheid van Christus in de eucharistie. Ik had er geen moeite mee te denken of het waar gebeurd was, dat stond voor mij vast als een paal boven water. Toen ik enige tijd later in het Karmelietenklooster in Boxmeer filosofie ging studeren, ben ik anders gaan denken over de verering van het bloed. Ik herinner me nog dat ik als student - kritisch gemaakt door alles wat met filosofie te maken had - aan een pater die de relikwie bewaarde, heb gevraagd of ze ooit hebben laten onderzoeken of het geronnen bloed echt bloed was. 'Jij typische heidense filosoof, dat je dat vraagt', was de reactie van die pater. Dit soort vragen behoorde je niet te stellen. Dat was zo vanzelfsprekend, dat vroeg je gewoon niet. En dat kon ik me op zich ook heel goed voorstellen. Als

jong Karmeliet heb ik het meegemaakt dat heel Boxmeer door die processie op zijn kop stond, dat er bussen met pelgrims deze kant op kwamen. Om te kijken en te bidden en om zelf mee te lopen in de stoet. Beïnvloed door de studies in Nijmegen en Rome en door het Tweede Vaticaans Concilie ben ik tot de conclusie gekomen dat de processie een veel weidser gebeuren is geworden. De aanwezigheid van Christus om aanbeden te worden, staat voor mij niet meer zo centraal. Het is voor mij veel meer wat Christus heeft willen accentueren: de eucharistie als een maaltijd, die mensen bij elkaar brengt om hen uit te dagen en te stimuleren om Christen zijn. En zo zie ik de processie ook. Die relikwie komt tot ons van generatie op generatie, is doorgegeven, bewaard en vereerd als iets heiligs uit het verleden. Nu, vandaag de dag zou ik zeggen dat die twijfelende priester misschien ook wel symbool voor ons mens-zijn is, omdat wij ook worstelen met het begrip eucharistie en met Christus' werkelijke aanwezigheid. Wat is het eigenlijk, waar gaat het over, wat is er heilig in ons leven? De relikwie helpt ons nadenken over het leven, dat er hoop is en dat straalt de processie in al haar vreugde, muziek en symboliek ook uit".

FOLKLORE?

Maar past de traditie, de folklore van zo'n processie eigenlijk nog wel in deze zakelijke tijd? Falco Thuis: "Ik denk het wel. Misschien is het voor de helft folklore, misschien ook niet, Ik noem het liever volks-vroomheid. Het is op zich toch bijzonder dat nog steeds, gebaseerd op een aloud verhaal, die verering plaats vindt. Dat verwondert me zelf ook. Pas nog heb ik de reliekschrijn bekeken, dat prachtige schrijntje, met goud belegd. Om de teksten eens te lezen die daarop staan en toen vroeg ik me zelf af hoe zoiets in 1482 gemaakt kon zijn. Let wel: tien jaar voordat Columbus erop uittrok om Amerika te ontdekken. Geweldig toch? Dat vind ik ook van het feit dat jaar in jaar uit zoveel mensen in Boxmeer gemotiveerd zijn, om er zoveel voor over te hebben om deze traditie niet verloren te laten gaan. Dan kan het niet alleen folklore zijn.

Want dan zou je nog veel leukere dingen kunnen bendenken. Het gaat ook en vooral om de verbondenheid, die de Vaart zo bijzonder maakt. Ik ben zelf geen Boxmerenaar, maar het valt mij wel op dat de processie elk jaar weer een familiefeest is. Mensen op de been brengt, samen brengt, om samen feest te vieren, om samen solidair te zijn. Met een geleerd theologisch woord noemen ze dat ook communio maken, gemeenschap makend. En dat is precies wat de eucharistie ook wil: mensen samen brengen!"

Ooit is de processie in Boxmeer vergeleken met carnaval. Falco Thuis kan zich hier totaal niet in vinden: "Carnaval is iets wezenlijks anders. Met carnaval wordt op een clownekse wijze de ernst van het leven gerelativeerd. Door maskers en doordat mensen zich verkleden. Natuurlijk, in de processie lopen mensen ook verkleed rond, maar ik noem dat meer aankleding dan verkleeding. Overigens kan ik het me goed voorstellen dat buitenstaanders vreemd tegen de processie aankijken. Dat ze het niet begrijpen, dat ze het zelfs belachelijk vinden. Maar waarom kun je geen respect opbrengen voor iets dat je niet begrijpt of waarin je niet deelt, waaraan je niet deelneemt? We hoeven er natuurlijk niet omheen te draaien dat de intense beleving van vroeger een beetje weggeëbd is. Ik zie het nu zo: de processie trekt met een groepje van ingewijden door een wereld van uitgewijden. Het is immers niet meer zo vanzelfsprekend dat mensen geloven, het is veel vanzelfsprekender dat mensen haast niet meer geloven. Des te meer reden om dit mysterie goed te bewaren, te cultiveren en vorm te geven, want de processie heeft voor mij nog steeds een grote betekenis. Daarom vind ik het jubileumprogramma en al die voorbereidingen die er voor nodig zijn, geen weggegooid geld of verspilde energie. Het maakt mensen blij en laat hen stil staan bij een verleden, dat nog steeds mensen samen brengt".

□

Leo Ruitenberg

Negen jubilarissen in 2013

De congregatie is dit jaar gezegend met negen fraters die een kloosterjubileum vieren; drie jubilarissen in Indonesië en zes jubilarissen in Nederland. Vrij onverwacht is één van hen, frater Gerard Kroes, een dag voor zijn jubileum op 23 april j.l. overleden zodat vijf Nederlandse fraters en drie Indonesische fraters hun jubileum beleven en kunnen vieren.

Het is een goede gewoonte van Inko om samen met de jubilaris terug te kijken op zijn jeugd en hoogtepunten in zijn fraterleven. In deze Inko laten we vijf jubilarissen aan het woord: twee Indonesische medebroeders en drie Nederlandse jubilarissen.

Gouden jubileum voor frater Johan Brummelhuis

“27 JAAR LEO-STICHTING, DAAR LIGT WEL EEN STUK VAN MIJN LEVEN”

Eén van de fraters die zijn kloosterjubileum viert is frater Johan Brummelhuis.

Op 13 augustus 1963 werd hij gekleed als Frater van Utrecht.

Vijftig jaar geleden. Een gouden jubileum dus voor Johan!

Platteland

Op 20 mei 1944 werd Johan geboren als derde in een gezin van zeven kinderen.

Als hij over zijn jeugdherinneringen gaat vertellen, begint zijn verhaal in een kleine boerderij in Wiene, een buurtschap dat ligt tussen Goor en Delden in Twente. “Wiene was echt het platteland. Er was geen dorpskern of zo. Niet zo ver van Delden stonden een paar fabrieken en een eind bij ons vandaan stond een protestants schooltje. Maar als katholiek gezin hoorden wij bij de Parochie in Bentelo en daar was ook onze lagere school. We woonden in een boerderijtje met wat vee maar het was geen boerenbedrijf. Vader had gewoon een baan. Hij werkte eerst bij een tuinderij, ook is hij een tijdje melkrijder geweest, maar ik ken hem eigenlijk niet anders dan werkzaam bij de gemeente als gemeente-arbeider in de buitendienst”

Ik wil missionaris worden

Van zijn lagere schooltijd weet Johan zich niet veel te herinneren, vertelt hij. “Op school ging alles heel gewoon, zonder bijzonderheden. Het enige wat ik goed weet is, dat ik altijd heb gezegd dat ik missionaris wilde worden. Ik vermoed dat dat is gekomen doordat er op school, of in de parochie, wel eens een missionaris kwam die dan boeiend kon vertellen over zijn werk in de missie. Dat heeft me kennelijk als kind erg geraakt en dat wilde ik ook. Maar het hoofd van de school vond dat idee niet haalbaar. Om missionaris te worden moest je naar het seminarie en dat zag hij voor mij niet zitten. Toch moest er in de zesde klas voor mij een vervolgopleiding worden gekozen en toen stelde hij voor om dan eerst maar de mulo te proberen. Zodoende ben ik na de lagere school naar het R.K. Jongenspensionaat van de fraters Maristen in Azelo gegaan. Niet lang, want met Kerstmis was al duidelijk dat ik de mulo niet zou kunnen halen. Te veel onvoldoendes voor de talen en dan kun je wel ophouden. Ik ben toen teruggegaan naar de zevende klas van mijn oude lagere school. Intussen bleef ik steeds volhouden dat ik missionaris wilde worden. Er is toen

blijkbaar overleg geweest tussen het hoofd van de lagere school en de pastoor om te kijken welke richting voor mij geschikt zou zijn. Het schoolhoofd was bekend met de Fraters van Utrecht omdat hij bij de fraters op de kweekschool had gezeten. En zo is het gekomen dat er in de zomervakantie onverwacht twee fraters van Utrecht bij ons thuis kwamen om over mij te praten. Dat waren frater Bertrandus en frater Willehadus. Ik liep buiten een kruiwagen mest te sjouwen en ik zie mijn moeder nog heel verbaasd kijken wie deze mensen waren. Ze gingen naar binnen en na een tijdje werd ik geroepen om mee te praten. Eerlijk gezegd kan ik me van dat gesprek niets meer herinneren, maar het werd me wel duidelijk dat ik na de zomervakantie naar het juvenaat in Zeist zou gaan en dat je daar frater kon worden. Dat zag ik wel zitten. Zo ben ik dus hier gekomen”, vertelt Johan en lachend voegt hij er aan toe: “..... en ik ben er nog!”

Voordat Johan naar de opleiding op het juvenaat ging, heeft hij eerst meegedaan aan een beroepskeuze-onderzoek. “Dat was aan de Biltstraat in Utrecht en het was een bijzondere dag. We gingen natuurlijk niet zo vaak het dorp uit en die dag is mijn moeder met me mee gegaan. Tussen de middag zijn we toen samen naar het juvenaat in Zeist geweest en daar hebben we gegeten. Achteraf heb ik me afgevraagd hoe moeder die dag ervaren heeft want het was voor haar toch ook allemaal vreemd en ze ging eigenlijk nooit zo ver van huis.”

Juvenaat, noviciaat en dan: Borculo

Wat de uitkomst was van het beroepskeuze-onderzoek is voor Johan toen niet helemaal duidelijk geworden. In ieder geval leidde het er toe dat hij bij zijn komst op het juvenaat op de vakopleiding werd geplaatst. Na een jaar kreeg de school de officiële LTS-status. Het eerste (extra) opleidingsjaar kon ná de LTS in overleg met de consulent in het Leerlingenwezen weer in mindering worden gebracht.

Johan: “Ik ging meteen naar de technische opleiding en dat is heel goed gegaan. Na vier jaar heb ik het diploma Houtbewerking gehaald. Na de OBAO ben ik nog een jaar naar de avondopleiding in Utrecht geweest voor de N-akte, maar dat was geen onverdeeld succes en verder gaan had dan ook weinig zin. Bovendien begon toen voor mij het noviciaat in Utrecht.

Tijdens het noviciaat maak je o.a. kennis met de verschillende mogelijkheden waar je na het noviciaat kunt gaan werken. We zijn toen ook in Borculo geweest en dat sprak me aan. Ik zou dan ook best verder willen gaan in de kindbescherming. Mijn novicemeester heeft zich er toen hard voor gemaakt dat ik meteen vanuit Utrecht naar Borculo kon gaan. Ik heb dus niet het aspirantaat in Zeist meegemaakt. In 1964 ben ik vanuit het noviciaat naar Leo Stichting gegaan en daar werd ik assistent-groepsleider bij frater Kees Perdon.”

Als ik Johan vraag hoe hij de eerste werkperiode op de Leo Stichting heeft ervaren, antwoordt hij: “Ik werd goed ingewerkt door frater Kees en ik kon al snel vrij zelfstandig werken. Het heeft me die eerste tijd wel verwonderd dat de oudste jongen van de groep maar iets jonger was dan ik. De jongens in de groep van Kees zaten in de examenklas en waren ongeveer 17/18 jaar en ik was net 20. Ik weet niet of ik echt gezag had maar ik kon altijd goed met de jongens omgaan. Na een jaar als assistent kreeg ik zelf een groep. Ik ben toen benoemd als teamleider van een groep jongens van ongeveer 13 jaar. In het begin had ik groepen van zo’n twintig jongens, later werden de groepen kleiner. Ze hadden vaak wel het een en ander meegemaakt en ze kwamen bij ons omdat ze niet thuis konden wonen, of geen thuis hadden. We kregen namelijk ook pleegkinderen – soms weeskinderen – uit tehuizen in Denekamp en Ootmarsum. De jongens begonnen aan het eerste jaar op de Leo Stichting en ik was hun groepsleider de hele opleiding door; 24 uur per dag. Je had wel je vrije tijd, maar je lette nooit zo op tijd, moet ik zeggen. Je was er gewoon

altijd voor de jongens. Bij alles wat ik deed en waar ze me voor nodig hadden, heb ik altijd geprobeerd mezelf te zijn.”

Begeleide kamerbewoning

Toen Johan een aantal jaren teamleider was geweest, lag er voor hem vanaf 1975 een andere baan. Hij werd mentor van het project Begeleid Kamerbewoning. Dit project hield in dat jongens van 17 jaar – van wie bekend was dat ze na hun 18^e de Leo-Stichting zouden verlaten en geen terugvalmogelijkheid hadden op thuis – onder begeleiding op kamers gingen wonen.

Johan vertelt: “Het project is toen gestart met een huis apart op het internaat waar we een aantal kamers hebben ingericht voor de jongeren die er voor in aanmerking kwamen. Met een paar jaar verhuisden we van het pand op het eigen terrein naar een woning in Borculo en een woning in Ruurlo. Ik woonde niet bij de jongeren en de begeleiding bestond er uit dat ik heel vaak in de huizen aanwezig was. Ik ging dan met m’n brommertje van huis naar huis om overal even te kijken, een praatje te maken enz. Het ging in totaal om zo’n tien jongeren, jongens en meisjes, en ieder had z’n eigen leven maar ook z’n eigen problemen, groot of klein. Niet altijd makkelijk maar met heel veel mooie kanten. Gelukkig ging het over het algemeen allemaal goed.”

“Gedurende de tijd dat de jongeren nog bij ons op de Leo Stichting waren, hebben wij er als leiders altijd veel waarde aan gehecht dat er contact zou blijven tussen de ouders en de jongere. Ik heb dat zelf ook altijd heel erg belangrijk gevonden. Als een contact moeizaam was of soms helemaal was verbroken, dan heb ik er steeds weer moeite voor gedaan om het contact te herstellen. In een aantal gevallen is dat ook gelukt. In samenspraak met de (pleeg-)ouders en de jongere zijn we overeen kunnen komen dat de jongere na het verblijf bij ons tóch eerst weer bij de ouders zou gaan wonen, en dat ze met verloop van enkele maanden samen zouden gaan zoeken naar een kamer. Op deze manier werd bij beide ‘partijen’ de beklemming weggenomen dat het

thuis komen wonen een definitieve situatie zou gaan worden. De ouders waren zo toch nog niet helemaal afgeschreven, en voor de jongere ontstond er de mogelijkheid om in moeilijke situaties nog eens op de ouders te kunnen terugvallen. Maar voor de meeste jongeren hebben we samen toch echt wel een kamer en werk moeten zoeken, en een aantal zijn er in de omgeving van Borculo en Ruurlo blijven wonen.”

Fijne tijd op de Leo Stichting

Bij elkaar heeft Johan 27 jaar op de Leo Stichting gewerkt. “Ja, daar ligt wel een stuk van mijn leven”, vertelt hij. “Ik heb een hele fijne tijd gehad op de Leo Stichting. Altijd een fijne band gehad met de jongens, met de medebroeders en met de leiding van het internaat. Natuurlijk heeft het soms ook wel gespannen, en soms heb ik wel gedacht: o jee moet ik weer daar naar toe, wat zal er nu weer zijn. Later hadden we vrije weekends en als ik dan op maandag terugging, was ik wel eens gespannen wat ik zou aantreffen. Maar uiteraard ging het meestal goed. En ik kan zeggen dat ik altijd met heel veel plezier op al die jaren terugkijk. In 1992 heb ik mijn dienstverband beëindigd.”

Toen zijn werk op de Leo-Stichting was afgelopen, is Johan naar Arnhem verhuisd waar hij enkele jaren overste is geweest van het Eusebiushuis. Tot 1995, want in dat jaar ging hij terug naar Borculo en werd er overste van het Fraterhuis Alexandrinalaan. Dat bleef hij acht jaren totdat in 2003 de laatste gemeenschap in Borculo werd opgeheven.

Omdat in 2003 de uitbreiding van Fraterhuis St.-Jozef in De Bilt nog niet klaar was, ging Johan als tussenoplossing met een medebroeder naar het St.-Gregoriushuis in Utrecht. Sinds 2005 woont hij in De Bilt.

Archiefwerk en bierblikjes

Als ik Johan vraag of er dingen zijn die hij graag in zijn vrije tijd doet, zegt hij: “Dat vind ik een moeilijke vraag. Hobby’s

heb ik niet, lezen doe ik te weinig, muziek heb ik nooit aan, fietsen doe ik niet meer en in de tuin werken is er ook niet bij.”

En als ik dan even doorvraag blijkt dat er in ieder geval één belangrijke activiteit is waaraan hij graag zijn tijd besteedt. Hij is namelijk een zeer actieve en gewaardeerde assistent van de archivaris frater Kees Perdon. Over het archiefwerk zegt hij: “Ik ben nu bezig met digitaliseren van de films, video’s en dia’s. Eigenlijk moet ik daar wat meer tijd insteken want het schiet niks op. Ik vind het leuk werk. Ik wil ook graag weten waar ik mee bezig ben, dus ook het verhaal er achter interesseert me wel. Ik zal nooit een echte archivaris worden, maar ik doe het werk graag.”

Geen hobby’s hoorden we Johan zeggen, maar zijn verzameling bierblikjes valt toch wel onder die noemer! Hij vertelt er dit van: “Ik denk dat ik er zo’n 2000 heb, en dat aantal is een voorzichtige schatting. Ik moet ze allemaal weer eens een keer uit de doos halen. Ik weet vrij nauwkeurig wat ik heb. Af en toe kom ik wel eens blikje tegen in de supermarkt waarvan ik niet helemaal zeker ben of ik hem heb. Als ik het dan nakijk, blijkt meestal dat ik hem wel heb. Zo’n verzameling krijg je natuurlijk nooit compleet, maar ik schuim alle supermarkten af of er weer een nieuw Nederlands blikje is verschenen. Ik moet ze allemaal weer eens bij mekaar te zetten, maar ze mogen niet te lang blootgesteld worden aan daglicht, dan verbleken ze. Ik vermoed dat dat ook de oorzaak is geweest dat de laatste tijd velen met deze hobby gestopt zijn.”

Vakanties naar de sneeuw

Enkele jaren terug was een vaste gewoonte dat Johan samen met frater Bernard elke winter drie weken naar de sneeuw ging in Oostenrijk. Heerlijk wandelen in de frisse winterlucht. Hij kan er altijd enthousiast over vertellen. Voor frater Bernard zijn die vakanties wat te veel geworden, daarom is Johan nu een paar keer met zijn zus en zwager naar Oostenrijk geweest. “De laatste keer zijn we niet in de winter maar in het voorjaar geweest en dat was

ook heel erg mooi”, vertelt Johan. “In de omgeving waar we dan zijn, gaan we ook vaak kerken bezoeken. Tegenwoordig steek ik daar dan een kaarsje op, en af en toe doe ik er een gebedje bij. Daar moet dan wel een aanleiding voor zijn anders doe ik het niet.”

Jubileumviering ‘sober’

De vijf Nederlandse jubilarissen hebben besloten dat ze een gezamenlijke ‘*sobere*’ viering willen van hun jubilea. Die viering zal plaatsvinden op woensdag 7 augustus in Fraterhuis St.-Jozef. Voor die datum is gekozen omdat die dag ook het Algemeen Bestuur uit Indonesië nog in Nederland is. Met nadruk vertelt Johan dat hij blij is dat het een sobere viering zal worden.

Waarom sober, vraag ik hem.

Hij vertelt: “Ik heb er heel lang tegenop gezien om mijn jubileum te vieren. Niet dat ik het niet wil, maar er speelt zoveel in de religieuze wereld. Enerzijds hebben we te maken met de seksuele misstanden die er zijn geweest, en anderzijds heb ik er moeite mee hoe alles gaat tegenwoordig, zoveel dingen waar een verbod op wordt gelegd, dingen die worden afgeschaft zonder overleg, zowel in het bisdom als in het Vaticaan.. Ik vind dat allemaal heel triest. En dan moet je feest gaan vieren en zeggen: hoi hoi ik ben daar ook vijftig jaar lid van. Ik vind dat moeilijk. Natuurlijk heb ik er met anderen over gepraat en ik moet zeggen dat frater Kees Perdon mij er wat overheen heeft geholpen; hij heeft gelijk dat ik niet alleen aan mezelf moet denken maar ook aan een ander. Dus het is goed dat we een gezamenlijke viering doen met een Eucharistieviering, een borreluurtje en daarna een buffet. Zo heb ik er vrede mee.”

Eén God van ons allemaal!

De teleurstelling die uit de woorden van Johan blijken als hij vertelt van de situatie in de religieuze wereld, geeft ons aanleiding hem te vragen hoe hij zelf zijn religiositeit bekijkt. Hij wilde missionaris worden, dienstbaar zijn aan de medemens. Hij kan terugkijken

op vijftig jaar fraterleven. Heeft de keuze om frater te worden en te zijn een bijzondere stempel op zijn leven gedrukt?

Nadenkend over zoveel vragen antwoordt Johan: “Ik heb mezelf ook wel eens afgevraagd hoe en wanneer ik besloot om frater te worden. Maar ik weet het niet. Ik heb nooit antwoord op die vraag gekregen. Is het roeping geweest? Ik heb geen idee. Ik weet wel dat ik me goed heb gevoeld vanaf de dag dat ik bij de fraters kwam. Ik heb nooit het idee gehad dat ik wat anders wilde. Bij elke stap die ik heb gedaan in mijn werk en daarbuiten heb ik me altijd frater gevoeld en frater willen zijn. We zijn met achttien jongens het noviciaat in gegaan en ik ben daar nu nog de enige frater van. Een aantal jaargenoten van mij heeft nog wel de professie gedaan, maar in de loop der tijd zijn ze alsnog vertrokken. Bij mij heeft dat nooit tot enige twijfel geleid. Ik heb steeds gevonden dat ik gewoon moest blijven. Natuurlijk zijn er altijd wel dingen waar je dieper over nadent en waar je over wilt lezen en over wilt praten. Ik denk graag na over het geloof, over de kerk, over de liturgievieringen en ook over God, die naar mijn mening de God van ons allemaal is, dus ook de God van de Moslims. Als wij zeggen dat er maar één God is, dan moet dat dus ook de God van bijv. de Moslims zijn. Als wij zeggen dat we God nooit helemaal zullen kennen, waarom zou onze zienswijze dan de enige juiste zijn? Wij mogen ons niet verbeelden dat alleen wij de goede God hebben. Kom nou!”

Familiedag met een gouden randje

Het gouden jubileum van frater Johan is voor de familie Brummelhuis een reden om dit te vieren met een heuse familiedag. “Sinds onze ouders overleden zijn, hebben we steeds plannen om jaarlijks een echte familiedag te organiseren. Een aantal keren is dit goed gelukt, maar het is nog steeds niet definitief van de grond gekomen. Aanvankelijk leek het dit jaar ook moeilijk omdat één van nichtjes ernstig ziek is, maar ook zij heeft gezegd dat ze heel graag wil dat er een familiedag komt. Dat zal dan eind augustus gebeuren,” vertelt Johan. “Mijn broers en zussen, en aanhang vinden het

allemaal een schitterend idee. Iedereen wil komen, ook kinderen en kleinkinderen. Voor de kleintjes heb ik al een springkussen gehuurd en voor de wat de grotere kinderen ga ik vliegers kopen. Het moet echt een feest voor de hele familie worden. Het wordt hier in De Bilt gehouden, gewoon op een middag en dan afsluiten met een buffet. Op die manier wil ik het graag en daar kijk ik al naar uit.”

□

Petra de Landmeter

EEN BRIEF VAN FRATER CLEMENS AAN DE LEZERS VAN INKO

In de afgelopen tijd heb ik met het Provinciaal Bestuur Indonesia al meerdere malen kunnen spreken. Onderwerp van gesprek was de bouw van het “Museum voor Zoölogie: Frater Vianney” in Malang. Op 22 maart van dit jaar werd besloten tot de bouw van dit museum over te gaan. Dit besluit werd eensluidend door het Provinciaal Bestuur Indonesia genomen.

Op 9 april is dan ook de eerste steen gelegd. Deze ceremonie begon met een gebedsdienst in de ontvangstruimte van het Provinciaal Bestuur. Er waren ongeveer 30 mensen aanwezig: de fraters uit Malang, het personeel van de scholenstichting en van het museum. Na de gebedsdienst ging iedereen naar de bouwlocatie. Pater Elton msc sprak eerst een gebed uit, waarna frater Venansius de eerste steen legde. Na deze ceremonie ging iedereen weer naar huis.

Deze brief in INKO schrijf ik vooral uit dankbaarheid aan de leden van het Algemeen Bestuur die in het verleden naar Indonesië gekomen zijn, mijn medebroeders en al de donateurs in Nederland en Indonesië die op een of andere manier ondersteuning, suggesties, stimulans of financiële hulp gegeven hebben aan de totstandkoming van dit museum.

Veel dank gaat uit naar frater Johan Brummelhuis die actief meegeholpen heeft de benodigde gelden te verzamelen bij de fraters in Nederland en door diverse donateurs te benaderen. Iedereen van harte bedankt, God lone het u. Er is veel geld door veel mensen bijeengebracht, door moeilijkheden met de bank heeft het even geduurd alvorens met de bouw begonnen kon worden, maar door een grote bijdrage van de Scholenstichting Mardi Wiyata is alles nu toch mogelijk geworden.

Er is sprake van een grote vreugde bij al de medewerkers van het museum, omdat begonnen is met het twee verdiepingen tellende gebouw. In de toekomst zullen veel leerlingen van de scholen in en buiten Malang veel kennis kunnen opsteken binnen de muren van het museum voor Zoölogie: Frater Vianney.

Met vriendelijke groet,
Frater Clemens Djuang Keban

□

Brief vertaald door Wilfried van der Poll

HET PIETERPAD (481 km.)

Gelopen door Jopie Coffeng en Ria Ypma.

De dag van de ontmoetingen.

Sinds enkele maanden loop ik met een oud collega, Jopie Coffeng, van het Gregoriuscollege een wandeltocht in en rondom Utrecht. Maar we wilden wel eens wat anders. Immers in Utrecht kenden we al zoveel plekjes ondanks dat er steeds nieuwe bijkomen. Besloten werd het Pieterpad te lopen. We gaan om de 14 dagen en lopen ongeveer een afstand van 20 km.

‘Het Pieterpad is geboren uit het verlangen ook in Nederland een wandelroute tot stand te brengen, die vergelijkbaar zou zijn met de lange doorgaande wandelroutes, zoals die elders in Europa al veel langer bestaan’. Aldus het citaat uit de wandelgids.

Filosofierend over waarom ik wilde wandelen kwam ik tot de volgende gedachten:

- ik volg een pad, het kan zomaar een pad zijn, het kan een weg zijn ergens naartoe, het kan mijn (onze) weg worden
- open kan je er toe brengen een gesprek met jezelf en de ander aan te gaan.
- het is aanpassen, wennen aan elkaar en zoeken naar een balans. Genoeg dus om over te filosoferen. Maar nu gaan we op pad.

Pieterburen-Winsen

8 mei 2013 (11km)

We nemen vanuit Utrecht om 09.20 de trein richting Zwolle. Allebei vrij reizen! Overstappen in Zwolle naar de trein richting Groningen en van daaruit richting Roodenschool, en uitstappen in Winsen, vervolgens met de bus naar Pieterburen. Daar in hotel Waddenweelde een stempel gehaald, mosterdsoep met stokbrood gegeten en verse melk gedronken rechtstreeks van de koe.

Wij begonnen dus aan onze eerste 11 km, Pieterburen-Winsum. Eenmaal onderweg en tijdens het verlaten van Pieterburen kwamen we langs de zeehondencreches en liepen we via veel asfaltwegen, kleine paadjes en vele leuke kleine dorpjes richting Eenrum waar

we bij een mooi, leuk kerkje een rustpauze hielden. Nu laat ik de ‘gids’ weer aan het woord:

- Eenrum is een gaaf wierdendorp en beschermd dorpsgezicht. (Een wierde is een terp) Het heeft een N.H.Kerk, 13e eeuw, met zandstenen doopvont uit de 11e eeuw. Rondom kerkhof enkele bijzondere waterpompen, waaronder gietijzeren ‘Rode Pompke’ uit 1859. Dorpshaventje met stellingmolen De Lelie (1862) Abrahams mosterdmakerij, kaarsenmaker en oud havenkantoor, nu café De Pool. Tot zover de gids.

Na een kleine pauze gingen we weer verder en wat ons opviel waren de vele mooie, slanke paarden die overal in de wei liepen. Na ongeveer drie en een half uur lopen waren we weer terug in Winsum. Nu met de trein naar Groningen en na een wijntje en een paar bitterballen waren we weer op een redelijke tijd thuis.

Winsum-Groningen 31 mei (19 km)

De dag van de bijnamen.

09.20 uur de trein naar Zwolle, Groningen en Winsum. Aankomst in Winsum zo rond 12.00 uur. Opvallend was dat er een paar kinderen van de basisschoolleeftijd in de trein zaten. Wij vroegen ons zachtjes af of deze aan het spijbelen waren. (we blijven schoolfrikken!!!)

Na onze gebruikelijke (Groningse) mosterdsoep, stokbrood en verse melk, halen we onze stempel en vertrekken richting Groningen. Dit keer weinig asfalt en veel mooie, rustige natuur. De stilte viel af en toe op je. We moesten over hekken klimmen en dwars door weilanden waar paarden en schapen stonden en waar we een dood schaap in de sloot zagen. De paarden leken gewend aan mensen in het weiland want ze lieten ons met rust. Uiteindelijk zagen we een bankje waar een man zat te lezen. We hadden behoefte aan rust en dus vroegen we aan de man of we er bij mochten komen zitten. Er volgde een leuk gesprek over het Pieterpad. Na 10 minuten namen wij afscheid en liepen verder. We noemen hem de 'hoog opgeleide werkloze'.

Na bijna een uur en drie kwartier gelopen te hebben zagen we aan het water een bankje. We gingen een lange pauze houden (30 min.). Het plaatsje waar we waren heette Oostum. Dit is volgens de gids het meest geschilderde en gefotografeerde wierde van Groningen. Het heeft een schilderachtig Romaans kerkje uit de 13^e eeuw. Opvallend is het dwarse zadeldak op de toren en de zeldzame bolle en holle dakpannen, de zogenaamde monniken en nonnen.

We zaten heerlijk te genieten toen onze man van het bankje er weer aankwam en bij ons kwam zitten. Hij wees ons een alternatief pad waarvan wij dachten dat dit de juiste richting was. Dus op weg via het alternatief pad. Maar na een poosje kwamen we er achter dat we toch een andere weg hadden moeten hebben. Dit stuk was echter prachtig. We liepen langs het Reitdiep en het Starkenborgkanaal. Het was een smal pad met alleen maar stilte en prachtige natuur. Uiteindelijk bleek dat we ongeveer parallel gelopen hadden aan het eigenlijk pad. De officiële weg bestond dus uit openbare weg waar je moest uitkijken voor auto's en tractoren. Wat waren wij blij met het alternatief.

Uiteindelijk kwamen we aan in Groningen en liepen door een park vlak bij de universiteit. We zagen veel Japanse studenten. We gaan even op een bankje zitten. Meteen komt er een man op ons af. Gaat voor ons op de knieën en noemt ons 'topwijven'. Hij zegt het Pieterpad ook gelopen te hebben. We noemen hem de 'knielende ridder'.

We lopen door en komen door de Moesstraat en inderdaad... langs de Poort. Ik vertel mijn collega dat hier ook frater Edwin geleefd en gewerkt heeft. Frater Edwin was haar collega Frans.

In de Moesstraat houden we een korte stop in een Italiaans restaurantje. Het is heel druk maar ook hier ontmoeten wij weer mensen die het Pieterpad gelopen hebben.

Na ons kopje thee en koffie lopen we richting station waar we even voor het station ons wijntje en hapje gaan gebruiken.

We hebben er weer 19 km. opzitten en hebben over deze afstand 5 uur gedaan.

Volgende keer lopen we van Groningen naar Zuidlaren waar we het Drenthepad (onderdeel van het Pieterpad) zullen volgen.

□

Ria Ypma

INHOUD

Van de redactietafel	Redactie	2
Overweging bij de Constituties	Alfons Kroese	3
Leo Heggelman, 75-jarig jubileum	Petra de Landmeter	6
Zomer	Theobaldus Geraets	13
Antonius Fernandez,, 60-jarig jubileum	Antonius Fernandez	16
De pen doorgeven	Desiré van Rijswijk	18
Kees Perdon, 60-jarig jubileum	Petra de Landmeter	20
85 Jaar fraters in Indonesië	Vincentius Payong	29
Marselinus Pati Blolong, 25-jarig jubileum	Marselinus Pati Blolong	34
Vaart processie, Boxmeer	Leo Ruitenbergh	39
Johan Brummelhuis, 50-jarig jubileum	Petra de Landmeter	43
Een brief van frater Clemens	Clemens Djuang Keban	53
Het Pieterpad	Ria Ypma	55
Inhoud		59
Colofon		60

INKO

onder redactie van: Johan Brummelhuis, Leo Ruitenbergh, Frits Stevens,
Paul Steverink, Wim Versteeg

met medewerking van: Angelico Fennis (omslag)
Hilarius de Booij (illustraties)
Petra de Landmeter (interviews)

secretariaat: Johan Brummelhuis
Schorteldoeksesteeg 1, 3732 HS De Bilt
tel.: 030 - 69 76 237
email: j.brummelhuis@fratersvanutrecht.nl